



uvek neposlušne i dalje na ulicama

25 GODINA ŽUC-A

7.- 10. oktobar 2016.

9. oktobra 1991. godine prvi put smo izašle na ulice Beograda – tada smo započele nenasilni otpor ratu i politici srpskog režima. I dalje smo na ulicama...

25 godina gradimo aktivnu politiku mira, nenasilja, solidarnosti, feminizma, pacifizma/antimilitarizma, antifašizma, antihomofobije, alterglobalizma...

25 godišnjicu smo obeležile nizom aktivnosti: u Centru za kulturnu dekontaminaciju/CZKD), Birčaninova 21, na ulici, u parkovima sa izbeglicama, debatama, susretima...

Petak, 7. oktobar 2016.

Uvek neposlušne – na istom zadatku – otvaranje izložbe Žena u crnom, Beograd i Multimedijalnog centra Led art/Art Klinika; izložbu su otvorile: Snežana Tabački i Violeta Đikanović, aktivistkinje ŽUC-a

Lično/političko/internacionalističko... scenska akcija u izvođenju aktivistkinja i aktivista ŽUC-a, umetničko-aktivističkih kolektiva 'Škart' i Dah teatar. Kroz isprepletenost segmenata koji su se smenjivali, predstavljena je 'kratka' istorija ŽUC-a; **lična istorija** (neki prizori/epizode iz svakodnevnice, iz politika odnosa aktivistkinja i aktivista ŽUC-a) i **političke činjenice** (iz aktivističko-političkog angažmana ŽUC-a, političke vrednosti i principi feminističko-antimilitarističke politike ŽUC-a; tekstove su na BHS jezicima čitale aktivistkinje i aktivisti Mreže ŽUC-a iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Slovenije, umetnice/i iz Dah teatra i Škarta; aktivistkinje Međunarodne mreže Žena u crnom iz cele Evrope čitale delove tekstoiva na svojim jezicima: albanskom, grčkom, engleskom, francuskom, italijanskom, mađarskom, ruskom, ukrajinskom, holandskom, španskom, hebrejskom...



Žene u crnom – i dalje smo na ulicama...

• 1991.

Politička činjenica: Septembra 1991. došle Žene u crnom iz Italije sa Međunarodnim mirovnim karavanom. U Sarajevu, 27. septembra 1991. imale smo stajanje. To je za mene bilo izuzetno snažno osećanje...Kad sam se vratila u Beograd, išla sam dano-noćno da ubeđujem žene. I tako je 9. oktobra 1991. bilo prvo stajanje Žena u crnom, ispred SKC.

Lična istorija: Posle stajanja smo išle u Polet, dalmatinski podrum na Slaviji, jer je to bilo mesto gde smo mogle da se sastajemo. Naručivale smo girice, Staša i Lepa su stalno nešto pisale; letke, saopštenja. Čak i to naše prisustvo u kafani bilo je razbijanje predrasuda, jer žene nisu rado viđene u kafani, i stoga se Lepa stalno svađala sa konobarom...

• 1992.

Politička činjenica: Na Ribarskom ostrvu u Novom Sadu, organizovale smo prvi skup ženske solidarnosti protiv rata; bio je to početak stvaranja Međunarodne mreže Žena u crnom.

Lična istorija: Dejan Nebrigić je ušetao u Žene u crnom i rekao: „Ja sam ta! Stao sam pred vojno-lekarsku komisiju i rekao: 'Ja sam peder, ni u vaše ni u jedne ratove neću da idem i šta ćete mi sada!'“ U Dejanovu vojnu knjižicu su upisali 'trajno nesposoban' uz dijagnozu 'poremećaj libida'. Tih godina Dejan je pisao svoj roman i lektorisao tekstove za knjigu Žene za mir. Ali svakog dana je imao svoje ljubavne jade. Plakao je zbog neuzvraćene ljubavi. I zbog rata...

• 1993.

Politička činjenica: Iznajmle smo svoj prvi stan u ulici Kraljevića Marka; objavile smo svoj prvi zbornik Žene za mir. Sa izbeglicama smo radile po izbegličkim kampovima, a sada smo sa ratnim izbeglicama sa Bliskog istoka...

Lična istorija: Kao izbeglice, mi smo u ŽUC-u dobile siguran prostor da možemo raditi, plakati, da možemo svoje misli okupirati konkretnim akcijama, konkretnim radom sa izbeglicama. Odlazile smo u izbegličke kampove: Mikulju, Kovilovo, Mala Krna, bolnicu Olgu Dedijer... Pričali su o svojim životima koje su ostavili negde u Hrvatskoj i Bosni. Iz tih priča skupljanih godi-



nama napravile smo knjigu *Sjećam se*. 1994. su nam, zbog anti-ratnog stava ŽUC-a, zabranili rad sa izbeglicama...Uprkos tome, nastavile smo da idemo u kampove...

• 1994.

Politička činjenica: Žene u crnom iz Izraela su Ženama u crnom iz Beograda, Centru za žene žrtve rata iz Zagreba i Mediki iz Zenice dodelile Mirovnu nagradu za otpor ratu.

Lična istorija: Viđala sam ih na Trgu Republike, gledala ih onako iz prikrajka...Kada sam ja vidjela sve te transparente o ratu u Bosni, u vezi sa Sarajevom, Mostarom, ja sam se odmah priključila ženama i nosila transparent *'Mostarke, niste same'*

• 1995.

Politička činjenica: Prvi put smo na našem protestu na Trgu Republike iznale transparent *„Albanke su naše sestre“*; objavile smo prvi broj časopisa *Prigovor*; održale smo svoje prvo stajanje povodom genocida u Srebrenici, održale četvrti susret Međunarodne mreže Žena u crnom.

Lična istorija: Aprila 1995. po prvi put od početka rata u Bosni otišle u Sarajevo. Bilo nas je trideset i osam, u organizaciji Srpskog građanskog vijeća iz Sarajeva i beogradske grupe Živeti u Sarajevu. Trebalo je da promenimo pet autobusa, da pređemo četiri granice i četrdeset sati vožnje da bismo stigle. Prošle smo kroz tunel ispod aerodroma, tunel za pacove i ljude. Prolazile ulicama sa neprekidnom svešču da nas ubice sa brda posmatraju. U to vreme ubice su i dalje pucale.

U selu Trešnjevcu, na severu Bačke, početkom avgusta 1995., Četvrti susret Međunarodne mreže Žena u crnom. Jedan tuš a nas 150! Ni najmanji incident. Poštovale smo jedna drugu, valjda je to objašnjenje. Ogromni šator, na tvrdoj bačkoj zemlji, tri reda spavajućih žena, otprilike nas 50.-

Odmah posle Trešnjevca, avgusta 1995. jedanaest dana smo stajale na granici sa Hrvatskom gde smo sačekivale izbeglice koje su bežale od Oluje.

Oktobra 1995. godine 72 sata nam je trebalo da stignemo do Tuzle. U Tuzli smo se prvi put srele sa ženama Srebrenice.



• 1996.

Politička činjenica: Povodom godišnjice Žena u crnom, na Trgu Republike u Beogradu organizovale smo sa Dah teatrom mirovnu akciju Kasandra sa nama, omaž ženskom otporu ratu u svim mestima u svetu i u svim epohama. Na skupu ženske solidarnosti protiv rata na Ribarskom ostrvu u Novom Sadu organizovale smo lezbejsko venčanje naših drugarica Igbale i Rejčel.

Lična istorija: Muškarci u ŽUC-u odani ženskom mirovnom aktivizmu, neki vični štrikanju i pletenju, a takoreći svi kuvanju. Ali, jednog dana zalutao pjesnik zgubidan Prokopije, ništa teže od kašike da podigne! I žene hoće da ga izbace! A Nedi i meni žao, pa ajde da ga obučimo. I nas dvije cijelu noć pred Novu 1996. godinu napravile 106 sarmi i sutradan obznanile da smo svo troje to uradili! Eto, ni feministkinje nisu uvijek odviknute od patrijarhata, to priznajemo!

• 1997.

Politička činjenica: Učestvovala smo u građanskim protestima, koje je organizovala opozicija, a protiv krađe na izborima režima Slobodana Miloševića.

Lična istorija: Neda Božinović nije više mogla da ide na stanjanja i proteste sa nama; umesto toga, ona bi nam spremala hranu, i govorila: „Da bi žene mogle da misle, moraju da jedu.“ Zajedno smo jele i tada i jedemo i sada u našim prostorijama, komuni. I kada se vratimo sa protesta i inače.

• 1998.

Politička činjenica: Povodom godišnjice Žena u crnom, na Trgu Republike u Beogradu organizovale smo mirovnu akciju *Priznajem*, kao „svečani čin“ priznanja naše antiratne i „antipatriotske“ aktivnosti.

Lična istorija: Priznajem svoju dugogodišnju antiratnu aktivnost:

- da se nisam složila sa višestrukim mlaćenjem ljudi drugih naroda i nacionalnosti, političkih uverenja, veroispovesti, rasa, seksualne orijentacije,
- da sam izostala sa svečanog čina bacanja cveća na tenkove za Vukovar, 1991. i Prištinu 1998.,
- da sam se suprotstavila politici represije, aparthejda i rata



niskog intenziteta protiv albanskog stanovništva na Kosovu,

- da sam hranila žene i decu u izbegličkim kampovima, školama, crkvama, džamijama...
- da sam slala pakete za žene i muškarce u podrumima u okupiranom Sarajevu 1993, 1994, 1995.,
- da sam sve vreme rata prelazila zidove balkanskih etno – država jer je solidarnost politika koja me interesuje,
- da sam demokratiju shvatila i kao podršku antiratnim aktivistkinjama – prijateljicama – sestrama Albankama, Muslimankama, Hrvaticama, Romkinjama, apatridkinjama,
- da sam permanentno dovođila u pitanje prvo krvoloke iz države u kojoj živim, a onda one druge; jer to smatram odgovornim političkim ponašanjem jedne građanke,
- da sam kroz sva godišnja doba zahtevala da se prestane sa klanjem, rušenjem, etničkim čišćenjem, raseljavanjem, silovanjem,
- da sam brinula za druge, dok su patrioti brinuli za sebe...

• 1999.

Politička činjenica: Prva tri meseca neprekidno smo protestovale *Za mir na Kosovu - Bolje pakt, nego rat*.

Lična istorija: E, drage žene, sad se plašim i te kako, i zamislite – nasred Prištine. Plašim se svakoga nepoznatog čoveka koji mi se približava na ulici, iz bilo kog pravca, plašim se kola koja prolaze blizu mene, plašim se nepoznatih ljudi koji dolaze u kancelariju, plašim se svačega... Plašim se čak i u rođenoj kući.

• 2000.

Politička činjenica: Pad režima Slobodana Miloševića protiv koga smo stajale u crnini i ćutanju svake srede na Trgu Republike u Beogradu tokom proteklih godina.

Lična istorija: Juna 2000. godine državna bezbednost je upala u naše prostorije. Danima su iznosili naša dokumenta. Sve su odneli, izuzev fascikle na kojoj je pisalo *Prigovor*, mislili da se radi o 'predstavkama i žalbama'. A da su znali da se radi o anti-militarizmu, baš bi se zabrinuli! Do današnjeg dana desetine kilograma materijala su nam ukrali i nikada nam nisu vratili.



• 2001.

Politička činjenica: Tokom čitave godine, putovale smo po Srbiji, organizovale razne obrazovne aktivnosti, širile Mrežu Žena u crnom Srbije. Više meseci organizovale smo akciju prikupljanja potpisa za priznavanje prava na prigovor savesti i usvajanje Zakona o civilnoj službi. Dobile smo Prvu milenijumsku nagradu za mir UN.

Lična istorija: Bilo je potrebno 30.000 potpisa da bi taj predlog za izmenu zakona ušao u skupštinsku proceduru. Neumorno smo skupljale potpise. Najagilnije su bile: Borkica, Jovana, Violeta, Nora, a Ljilja je nosila formulare u svojoj torbi, zaustavljala ljude po autobusima, objašnjavala o čemu se radi i skupljala potpise. Noću smo lepile plakate po beogradskim ulicama i to je bilo najopuštenije aktivističko iskustvo. To je bio period kada nas niko nije napadao.

• 2002.

Politička činjenica: Žene Srebrenice su prvi put javno svedočile o genocidu u Srebrenicu u Centru za kulturnu dekontaminaciju u Beogradu, u organizaciji Žena u crnom. 11. jula 2002. godine policija Republike Srpske sprečila je prvi organizovani odlazak više od 50 aktivistkinja Žena u crnom na džezazu u Srebrenicu.

Lična istorija: Naše drugarice, Nura i Refija, iz sela Bajramovići kod Srebrenice, koje su ostale bez ikoga svoga, u ružičasto su obojile svoje kuće. Svi su im članovi porodice ubijeni. Svaka od njih živi u svojoj kući, ali su ih obe obojile kao da je jedna. U ružičasto. Jednog dana jedna ide da jede u kuću one druge. Sledećeg dana, ova druga ide kod one prve. Isto tako, spavaju jedna kod druge, svake noći, naizmenično. Zajedno i doručuju. Oduzeli su im porodice, ali su se one posestrimile. I kuće su im postale posestrime...

• 2003.

Politička činjenica: Marta i aprila organizovale smo akciju *Dosta zločina*, povodom ubistva premijera Srbije Zorana Đinđića.

Lična istorija: U Novom Pazaru, na Putujućim ženskim mirovnim radionicama pojavila se naša aktivistkinja Persa Vučić iz Svrlija, koja je na tim radionicama već učestvovala u Kragujevcu mesec dana ranije. Hotel u kojem smo bile smeštene je bio ograničenog kapaciteta. Pitala sam je zašto je došla. Rekla je da je Staša pozvala. Rekla sam joj da nemam gde da je smestim. Persa je rekla: „A to ćemo lako, ja ću spavati u tvojoj sobi, a ti spavaj u kolima“.



• 2004.

Politička činjenica: Zajedno sa ženskim grupama iz Zagreba i Sarajeva pokrenule smo mirovnu inicijativu *Ne u naše ime – ne sa našim novcem* sa zahtevom da svi osumnjičeni za ratne zločine budu predati Haškom tribunalu.

Lična istorija: Tog proleća skupljale smo potpise protiv Zakona o pomoći haškim optuženicima. Za sedam dana je bilo potrebno skupiti 30.000 potpisa. Razjurile smo se i organizovale akciju po celoj Srbiji. Glavno mesto u Beogradu je bio sat na Trgu Republike. Tamo smo dreždale: Slavica, Staša, Marija, Jasna, Tanja. A od svih nas, najviše Ljilja koja je od ujutru do uveče dreždala pored sata, skupljajući potpise, ne zatvarajući usta, ubeđujući ljude da potpišu. Kada god smo se trebale naći sa nekim na tom mestu, govorile smo kod 'Ljiljinog sata'.

• 2005.

Politička činjenica: Cele godine organizovale smo mirovnu akciju *Izručite ih!*, kojom smo zahtevale da se svi optuženi za ratne zločine izruče Haškom tribunalu. Dobile smo nagradu Konstantin Obradović koju dodeljuje Beogradski centar za ljudska prava.-

Lična istorija: Te godine, sem u Beogradu, pravile smo i u Zrenjaninu protest povodom godišnjice genocida u Srebrenicu. Tada sam prvi put videla Miloša. Kada je polazio kući u Veliku Planu, oči su mu bile tužne. Mislila sam da će svakog trenu početi da plače. Nazvala sam ga posle dva dana i pitala ga kako je i šta radi. Odgovorio je sa tri reči: „Dobro. Vezem Viki.“ Pozvala sam ga da dođe u Beograd.

• 2006.

Politička činjenica: Antimilitarističkom akcijom „U spomen dezertoru“ obeležile smo 15 godina rada Žena u crnom.

Lična istorija: Od kada sam jedne srede otišla ispred SKC, do danas, 9. oktobra 2006. samo dva nisam bila na stajanju – jednom kad sam bila na odmoru, a drugi put kad sam bila bolesna...

• 2007.

Politička činjenica: U Strugi u Makedoniji u avgustu mesecu organizovale smo prvi skup Ženske mirovne koalicije, koju čine Ženska mreža Kosova i Žene u crnom Beograd.

Lična istorija: Tog leta, u prostorijama Žena u crnom svoju rizičnu trudnoću održavala je naša draga drugarica Mihane iz



Prištine. Nas nekoliko je imalo zadatak da je pazi. To nije bilo lak zadatak. Mihane je svaki put dok smo ujutru spavale iskoristila priliku i izlazila iz stana i šunjala se po gradu.

• 2008.

Politička činjenica: Policijska uprava u Beogradu je donela rešenje kojim se zabranjuje obeležavanje 8. marta u Beogradu. Sledeće nedelje desetina organizacija je prijavilo osmomartovski marš, koji smo i održale sa nedelju dana zakašnjenja. Objavile smo 'Žensku stranu rata'. Dobile smo nagradu Koalicije za borbu protiv diskriminacije.

Lična istorija: U gradu u kome sam tada živela jednog jutra su osvanuli bilbordi sa likom Vojislava Šešelja na kome je pisalo „Šešelj srpski junak“. Odlučila sam da svratim u prvu prodavnicu i kupim par komada jaja. Zatim sam jaja napunila crvenom farbom. Njime sam gađala bilbord. Kada me privela policija, rekla sam da je sa mnom tu bio i radikalski funkcioner Mihajlo Bekčić i da on sve može da potvrdi. Pomislili su da je on koordinirao celom akcijom, jer su svi ljudi rekli da je on stalno bio na telefonu.

• 2009.

Politička činjenica: Počele smo sa našom osamnaestomesečnom kampanjom stajanja ispred Predsedništva Srbije sa zahtevom da Skupština Srbije donese rezoluciju po uzoru na Evropski parlament, kojom bi se 11. juli proglasio Danom sećanja na genocid u Srebrenici. Otada pa sve do sada isto zahtevamo.

Lična istorija: Tokom višegodišnjeg praćenja suđenja, kako "Škorpionima" tako i za zločine u Zvorniku, pred Specijalnim sudom u Beogradu, stalno smo bile zajedno sa porodicama žrtava i preživelim. Sa Reihom, Šahom, Suvadom, Šuhrom, Rahimom, Kadefom, Ešefom, Nazom, Rufejdom, Hajrom... postale smo prave kone, idemo jedne kod drugih, jedemo maslenicu i zeljanicu i bureke i baklave i uvek smo željne jedna druge...

• 2010.

Politička činjenica: Skupštini Srbije, zajedno sa srodnim organizacijama, podnale smo Deklaraciju o Srebrenici, a povodom desetogodišnjice od genocida.

Lična istorija: Od te godine, kada god bi organizovale bilo kakvu uličnu akciju, inspektori iz javne bezbednosti bi nas zva-



li na telefon, sa mnogobrojnim pitanjima. Maja 2010. Inspektor MUP-a iz '29 novembra' zove. Pita: Nosite li one zastave? Aktivistkinja kaže: Koje zastave? A on: One koje narod zove pederske! Ona kaže: Mislite mirovne i gej zastave? On odgovara: Ma nama je važan broj zastava zbog broja policajaca. Što više tih zastave, to više policije. Na jednu zastavu dužimo jednog policajca!

• 2011.

Politička činjenica: Na Trgu Republike u Beogradu organizovale smo mirovnu akciju *Uvek neposlušne* povodom dvadeset godina Žena u crnom, bile su žene, iz celog sveta...

Lična istorija: Moj način života se ne uklapa u priču obične Leskovčanke, domaćice i majke koja svu svoju energiju ulaže da bi se dokazala, a politika ih ne zanima...Ponekad sam osećala krivicu što ne mogu da se uklopim u isprazne priče o uspešno pripremljenom ručku i novitetima po trgovinama, što svom detetu nisam umesila kiflice, što nisam tu da podgrejem supu...

• 2012.

Politička činjenica: U maju mesecu na Trgu Republike u Beogradu organizovale smo mirovnu akciju *Pamtimo žene ubijene u ratu u Bosni i Hercegovini*.

Lična istorija: Moja djeca, Edvin i Edna, ubijena su u logoru Omarska...Danas se borim za mir i pravdu.. Ne mrzim nikog, dokle god živim, boriću se protiv mržnje. Mene ne interesuje nacija nego karakter ljudi. Sretna sam sa ŽUC-om, one su mi kao sestre...

• 2013.

Politička činjenica: Žene u crnom su počele zajedničko obeležavanje Dana ponosa LGBT osoba pod imenom *Zona slobodna od mržnje*. Dobile smo Međunarodnu nagradu za borbu protiv poricanja genocida, koje dodeljuje udruženje Izvor iz Prijedora. Osnivačica Žena u crnom Staša Zajović dobila je nagradu za ženska ljudska prava Šarlot Banč koju dodeljuje Globalni fond za žene.

Lična istorija: Tog leta nam je došla naša drugarica iz ŽUC gerile, Marijana iz Švedske. Spontano smo se okupile: Marija, Boban i Miloš. Malo smo više popili i slušali smo muziku. U jednom trenutku Miloš je rekao: „Bobane, pusti neku ženu!“ Ženski rod je koristio i pijan i trezan, jer su mu drugarice bile feministkinje. I svi muškarci u ŽUC-u, na pitanje ko ste, ko' iz topa: „Žene u crnom!“



• 2014.

Politička činjenica: Organizovale smo skup pod imenom *Pamtimo/Kujtojme*, marta meseca na Trgu Republike, koji je bio posvećen albanskim civilima ubijenih u ratu na Kosovu. Nakon toga usledile su mnogobrojne pretnje, napadi, pozivi na linč aktivistkinja Žena u crnom. Dobile smo mirovnu nagradu Krunoslav Sukić, koju dodeljuje Centar za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka.

Lična istorija: Veselje traje do u kasno, slave se rođendani veteranki Žena u crnom – jedna puni 86 a druga 85 godina, a još uvek su aktivne i na ulici i na žurkama.

• 2015.

Politička činjenica: Od 7. do 10. maja u Bosanskom kulturnom centru u Sarajevu organizovale smo prvi Ženski sud na teritoriji Evrope, kome je prisustvovalo 500 osoba. Dobile smo nagradu *Dani Sarajeva*, koju dodeljuje Inicijativa mladih za ljudska prava u Beogradu.

Lična istorija: Naši balkanski, a i drugi narodi kažu da su feministkinje muškarače, lezbejke, lenje i nastrane..Vidi čuda: za samo nedelju dana, jeseni 2015. isplele i istkale, od Novog Bečeja, Kraljeva, Kruševca, Priboja... pa sve do Pljevalja, 500 komada vunelih predmeta za izbeglički narod po beogradskim parkovima...

• 2016.

Lična istorija: Aktivisti No borders i aktivista ŽUC-a (Goran) boravili su sa izbeglicama na graničnom prelazu Horgoš kako bi izrazili/le solidarnost sa grupom od oko 140 izbeglice. Izbeglice su 23. jula 2016. krenule iz Beograda u „marš nade“, ka mađarskoj granici. Aktivisti/kinje su štrajkačima pružali pomoć u vodi, doneli su i punjače za mobilne telefone. *‘Štrajkače na poljani „čuvala“ je grupa od deset policajaca sa maricom i tri policijska automobile. Nakon sat vremena našeg boravka sa izbeglicama policija nas je primetila, prišla i legitimisala nas. Morali smo uz pratnju policije da napustimo to područje zato što smo bez dozvole ušli u pogranično područje.* Kriminalizacija internacionalističke solidarnosti postaje redovna praksa policijskih organa Srbije. Sledećeg dana su aktivisti/kinje su nastavili da pružaju pomoć iz obližnje šume...

Politička činjenica: Danas slavimo 25 godina postojanja i angažmana, koji je radikalno antipatrijarhalan, feministički, antinacionalistički, antimilitaristički, internacionalistički, antifundamentalistički, alterglobalistički, antihomofobičan.



Video prezentacija – ŽUC u slikama i brojkama...

Žene u crnom - Uvek neposlušne

9. oktobra 1991. godine prvi put smo izašle na ulice Beograda – tada smo započele nenasilni otpor ratu i politici srpskog režima. Do sada smo organizovale oko **2 000** akcija na ulici. I dalje smo na ulicama...

25 godina gradimo aktivnu politiku mira, nenasilja, solidarnosti, feminizma, pacifizma/antimilitarizma, antifašizma, antihomofobije, alterglobalizma...

Žene u crnom iz Beograda su pokrenule **Međunarodnu mrežu Žena u crnom** i od 1992. do 2001. godine organizovale deset (**10**) skupova. **Mrežu Žena u crnom** pokrenule smo 1997. u njoj deluju grupe iz cele Srbije, kao iz cele bivše Jugoslavije. Ženska mreža Kosova i Mreža Žena u crnom Srbije **Žensku mirovnu koaliciju/ Koalicioni paqesor i grave** osnovale su **2006.** godine. Pokrenule smo i druge antimilitarističke/antifašističke/internacionalističke antiratne mreže i koalicije...

Izgradile smo nove vidove pravde iz feminističke perspektive: **Prvi Ženski sud na teritoriji Evrope, održan je u Sarajevu, od 07. do 10. maja 2015. godine.**

Na Specijalnom sudu za ratne zločine u Beogradu, od decembra 2005. do septembra 2016. godine pratile smo preko **700** ročišta na suđenjima za ratne zločine.

Grupa za videoaktivizam ŽUC-a uradila 120 dokumentarnih filmova o našim uličnim akcijama, kao i za potrebe obrazovnih programa.

Organizovale smo preko **1000** radionica, okruglih stolova, diskusionih kružoka, panel diskusija...

Do sada smo objavile oko **250** publikacija raznih vrsta (**alternativna istorija**)

25 godina gradimo pravedan mir - politiku solidarnosti sa žrtvama zločina počinjenih u naše ime, kao i svim marginalizovanima, isključenima iz ekonomske, političke, društvene moći, kako u našem okruženju, tako i u celom svetu...

I dalje na ulicama...

Ženski sud – feministički pristup pravdi’ (52 minuta), promocija dokumentarnog filma u režiji Filipa Markovinovića, produkciji Žena u crnom (2016.) o Ženskom sudu/ŽS održanom u Sarajevu (7.-10. maja 2015.); projekciji je prisustvovalo preko 100 osoba, među njima i tridesetak svedokinja na Ženskom sudu.

U razgovoru koji je moderirala Ljupka Kovačević iz Kotora, nakon projekcije svedokinje na ŽS su povodom godišnjice ŽUC-a kazale:

„Feminizam Žena u crnom, to je solidarnost na djelu“ (Sabina Talović, Pljevlja)

„One su me naučile da progovorim, da ispričam ono što mi se desilo i meni i mojoj porodici i to je u meni stvorilo neku hrabrost da



idem dalje, da ne stajem. Jednostavno, postala sam Žena u crnom i zajedno sa njima se borim“ (Suvada Selimović, Đulići, Zvornik)

„Meni su dale budućnost“ (Lidija Radičević, Kraljevo)

„Žene u crnom su mi dale snagu da istrajem“ (Marijonka Anastasovska, Veles).

„Ljubav“ (Jasminka Bogdanovska, Tetovo)

„Dale su mi sestrinstvo“ (Vera Kurtić, Niš)

„One se bore za mir i za pravdu, da istrajemo...“ (Nura Mustafić, Srebrenica)

„Vratile su me u život, da ponovo živimo. Volim vas sve...“ (Refija Hadibulić, Srebrenica)

„Naučile su nas toleranciji, slušanju drugih“ (Marica Šeatović, Novska)

„Da istinu treba pričati, a da svaku laž treba negirati“ (Šaha Hrustić, Klisa, Zvornik)

„Stekla sam samopoštovanje...“ (Binasa Džigal, Prijepolje)

„Sve vi ste mi dale veliku snagu i ja sam se izborila“ (Milica Miladinović, Zagreb)

„Meni je drago svaki put kada se sastanem sa vama, jer osećam potpuno ljubav, iskrenost i solidarnost“ (Zagorka Matović, Nikšić)

„Onda kada mi se čini da sam klonula i da nemam više atoma snage, znam da to ne smijem i da moram da nastavim i radi sebe i radi svih žena“ (Maja Jovović, Nikšić)

„Od malog, sivog, preplašenog miša, ja sam postala lav“ (Mirjana Učakar, Ptuj)

„Žene u crnom su nam melem na ranu. Osvojile su nas tako da smo jedna porodica i čast mi je što sudjelujem sa Ženama u crnom“ (Rejha Avdić, Bratunac/Tuzla)



Subota, 8. oktobar (CZKD)

Neda Božinović – kontinuitet borbe za mir i ženska prava (17 min.)- projekcija dokumentarnog filma o Nedi Božinović (1917.-2001.) jednoj od osnivačica ŽUC-a. O Nedi je govorila Gordana Stojaković, književnica i feministička teoretičarka iz Novog Sada.

Istog dana održana su tri panela:

Militarizacija Evrope: rast desničarskih snaga, progon izbeglica... -

– odgovori ženskog mirovnog aktivizma i društvenih pokreta iz regije i Evrope – panel diskusija

Učesnice:

- *Sissy Vovou/Sisi Vovu*, feminističko-antimilitaristička aktivistkinja, Atina/Grčka
- Ana Dević, sociološkinja, Jena, Nemačka
- Anna Valente, *Žene u crnom*, Torino, Italija
- *Konča Martin/Concha Martin*, *Žene u crnom*, Madrid
- *Elena Vilenskaja*, Sankt Petersburg, Kuća mira i nenasilja, aktivistkinja Međunarodne mreže *Žena u crnom*
- *Yana Zakorko*, Ukrajina, volonterka ŽUC-a
- *Jadranka Miličević*, Fondacija CURE, Sarajevo, aktivistkinja Mreže ŽUC-a

Moderatorke: Jovana Vuković i Staša Zajović

Jovana Vuković, Regionalni centar za manjine, Beograd

Mi smo svedokinje prelomnog, istorijskog trenutka istorijskog rasta i jačanja ekstremne desnice, kako desničarskih pokreta, tako i partija. Te partije ulaze u ključne nacionalne i evropske institucije. Današnja militarizacija Evrope u velikoj meri jeste posledica procesa jačanja desničarskih snaga. Međutim, to nije samo posledica, nego postoji uzajamna sprega militarizacije i jačanja tih pokreta. Uvek imamo matricu spoljašnje i unutrašnje militarizacije.

Učesnice će pričati o unutrašnjim procesima iz konteksta iz koga one dolaze. Spoljašnja militarizacija se ogleda u novom fenomenu eksternalizacije, odnosno kontrole granica. Kako taj proces dobija militarističke oblike? Tipičan primer toga je invazija Iraka. Ova i slične intervencije su neopravdane, one su promašene i stalno zahtevaju nove intervencije, jer svrgavanjem jednog arhineprijatelja, vi ste ušli u pakt sa onima sa kojima danas stvarate koalicije a to su fundamentalističke snage. Ova vrsta neokolonijalne matrice razmišljanja opravdava stalnu militarizaciju i daje legitimitet svim vojnim industrijama u Evropi. To je jedan klasičan model. Ono što predstavlja presedan i što duboko narušava sve tekovine međunarodne zaštite ljudskih prava jeste kontrola granica i pokušaj da se zaustave izbegličke migracije, koje su upravo posledica ovog vojnog intervencionizma.



Evropske zemlje žele da zaustave migracije, bilo stvaranjem određenih militarističkih struktura, bilo u vidu podizanja zidova ili stvaranjem paravojnih formacija za čuvanje tih granica, itd.

Sisi Vovu, feministička i antimilitaristička aktivistkinja, Atina, Grčka

„Ženske grupe ne uspevaju da privuku pažnju na pitanja militarizma, ali uspeju da privuku pažnju na izbeglice, i u vezi sa izbeglicama društvo u Grčkoj jako se militarizuje“

Ja sam bila jedna od onih koja je bila puna nade kada je Siriza došla na vlast i bila sam srećna, kao i druge/e aktivistkinje i aktivisti progresivnih pokreta. Ja sam Sirizu podržavala sve do prošle godine. Nakon iscrpljujućih dugih pregovora sa 'Trojkom' (EU Komisija, MMF i Svetska banka), Cipras (premijer Grčke) se vratio, i skroz promenio kurs delovanja, prihvativši uslove koje je diktirala EU. U tom trenutku polovina članova partije je napustila partiju. Siriza je ušla u koaliciju sa desničarskom partijom Anel, koji su osvojili 3% i njima je dato ministarstvo odbrane.



To što nema promena u vojsci, Siriza je pravdala time što oni imaju različite poglede na vojsku. Mi smo u krizi, i ova i prethodna vlada je primenjivala mere štednje u svim oblastima, zdravstvu, obrazovanju, socijalnoj zaštiti, ali nikada u vojsci. Grčka je druga zemlja, odmah iza SAD, po procentu izdvajanja za vojne troškove u odnosu na bruto nacionalni dohodak. Od 2010. godine vojni troškovi Grčke su 2,5%, Turske 2,3%, Belgije 2,8%, Francuske 1%, a privredni rast Grčke je opao za 35%. Jedan od brojnih razloga krize je i vojna potrošnja. Ministar odbrane za vreme vladavine Pasok-a (Socijalistička partija Grčke) je osuđen na dvanaest godina zajedno sa svojom suprugom zato što je stekao protivpravno višemilionski profit i taj novac je prao preko 83 of šor (off shore) kompanije. Sadašnji ministar takođe je uključen u čitav niz nezakonitih radnji, ali kada je reč o vojnim troškovima oni se ne smanjuju. Plate oficira u odnosu na druge državne službenike su veće. Što se tiče obaveznog služenja vojnog roka, ono je danas u Grčkoj devet meseci, što nije tako loše, jer se ranije vojni rok služio dve godine. Postoje prigovarači savesti. Oni i dalje dobijaju pozive za sud iako oni imaju preko trideset ili preko pedeset godina.

Ženske grupe ne uspevaju da privuku pažnju na pitanja militarizma, ali uspeju da privuku pažnju na izbeglice, i u vezi sa izbeglicama društvo u Grčkoj jako se militarizuje.

Ana Dević, sociološkinja, Jena, Nemačka

„Vladajuća stranka AKP svoje protivnika je nazivala neprijateljima i 'unutrašnjom bezbednosnom pretnjom', to je opsesija unutrašnjom bezbednošću nauštrb ljudskih sloboda...“

(...)Prošle godine (2015.) demonstracije za Osmi mart su zabranjene, ali su uprkos zabrani žene izašle...“

Sukob između vladajuće stranke i pokreta Gullen traje godinama. Ja i moje kolege smo izgubile posao na univerzitetu mesec dana pre propalog vojnog puča. Vrlo je indikativan proces u kome su se vlasti prvo rešile stranaca da se oni ne bi 'mešali'. Univerzitet na kojem sam radila finansiran je od strane Gullen pokreta, kao i mnogi drugi. Taj univerzitet je pretvoren u poprište zločina. Stranci su izgubili posao, ali moje turske kolege mogu uvek da budu pod policijskom istragom. To je velika razlika između stranaca i domaćih radnika. Ja sam šest godina živela u Turskoj, ali i pre toga, boravila sam u Turskoj više puta. Vrlo je izražen stereotip o navodnoj

razlici između vladajuće stranke AKP, na čelu sa Erdoganom koji je na vlasti 14 godina i HDP (Republikanska narodna partija) sekularne ataturtističke partija koja je pre toga vladala. Želim da ukažem na kontinuitet između prethodnog i sadašnjeg perioda, a to je republikanska logika unitarne države. Vladajuća stranka AKP svoje protivnika je nazivala neprijateljima i 'unutrašnjom bezbednosnom pretnjom', to je opsesija bezbednošću nauštrb ljudskih sloboda. Junski izbori 2015. godine su katapultirali Narodnu partiju za demokratiju koja je kurdska, a dobila je 12% glasova. To je bio šok. Ta partija je dobila glasove žena, lgbt ljudi i mladih ljudi koji su dugo bili apstinenti. Međutim, izbori su ponovljeni nakon četiri meseca. U tom vremenu je vođena žestoka propaganda protiv te kurdske partije, optužujući je za povezanost sa PKK i terorizmom i oružanim pokretom. U isto vreme oružana borba PKK (Radnička partija Kurdistan) se aktivirala zbog uspeha sirijskih Kurda na ratištu u Siriji. Ipak, Narodna partija za demokratiju se održala u parlamentu.



U zapadnim medijima islam se prikazuje kao pretnja za sva manjinska pitanja. Treba razumeti kontinuitet militarizacije, to povezati i sa jačanjem policijskih snaga/policizacijom.

Vrlo je indikativno to da vladajuća stranka nastavlja politiku prethodne stranke, a to je netolerancija prema svim manjinskim pitanjima, pre svega, etnonacionalnim pitanjima. Zvanični recept o turskom identitetu je doživeo infuziju religijskog identiteta. Država smatra legitimnim samo jedan identitet. Na poslednjim izborima kurdska partija od 80 poslanika ima čak 32 žena (40%), procenat žena iz druge dve stranke je približan (jedna im 15% a druga 16% žena). Druga značajna stranka je radikalna desnica, ima samo 5% osvojenih glasova. Pre izbora prošle godine pripremljena je platforma i ponuđena je svim strankama o tome da svi kandidati koji uđu u parlament, treba da potpišu dokument kojim bi zaštitili sva lgbt prava. Tome je doprinela koalicija NVO. U Turskoj je prošle godine u parlamentu izglasan predlog da brak između muškaraca i žena može da bude samo religijski a ne i građanski/opštinski akt. Prošle godine (2015.) demonstracije za Osmi mart su zabranjene, ali su uprkos zabrani žene izašle. Policija je upotrebila silu. Žene su gađane gumenim mecima.

Ana Valente, Žene u crnom Torino, Italija

„Veliki broj društvenih pokreta suočava sa policijskom represijom, ali bez obzira na to, u čitavoj Italiji pokret solidarnosti je veoma snažan. To je otpor koji ima veliku kreativnu energiju i snagu“.

Ja ću govoriti o specifičnom italijanskom kontekstu. Jedan od najvećih izraza militarizacije u Italiji je način na koji mediji pakuju, huškaju i proizvode strah. Oni žele da naš mozak 'okupiraju' strahom, da se svi bavimo strahom da bi na taj način odvrćali pažnju od onoga što su stvari problemi, a to su pre svega, siromaštvo i kresanje socijalnih davanja. To je strah od onih koji su drugačiji, a sada su to imigranti koji stižu u našu zemlju sa raznih strana. Mediji žele da probude strah kod ljudi i da nam kažu da je to velika opasnost koja nam pretila i da je oružje jedini način da mi sačuvamo svoju bezbednost.

Militarizacija se ispoljava na mnogo načina, ali se i mi odupiremo toj militarizaciji na razne načine. Kako se na unutrašnjem planu ispoljava ova militarizacija? Tako što se veliki broj društvenih pokreta suočava sa policijskom represijom. Naprimer, već dve decenije vlada hoće da nametne građanstvu projekat izgradnje najbržih vozova i jedan društveni pokret se buni protiv toga neprekidno 25 godina. Ne bore se samo pokreti,

nego svi, i deca, i stari i mladi. Drugi primer građanskog otpora vezan je za spoljašnju militarizaciju. U Italiji postoje NATO baze i američke baze. Sa mnogih vojnih baza na Siciliji stalno se šalju dronovi. Istovremeno, na sve ove operacije postoji veliki stalni otpor građanstva. Naprimer, vojne vežbe u Sardiniji su prekinute zbog otpora lokalnog građanstva, pre svega, ribara i pastira, zajedno sa društvenim pokretima i organizacijama. Bune se zbog zagađivanja životne okoline, brane svoju teritoriju. U borbi protiv stanovništva koristi se italijanska vojska i NATO vojnici, koji dovoze oružje i koriste ga protiv stanovništva. Upotreba represivnih mera podrazumeva povećanje vojnih troškova, a sada dolazi do sadejstva vojnih i policijskih snaga. Logično je da sve ovo utiče na priliv migranata, na način na koji su tretirani. Bez obzira na ovakvu državnu politiku, u čitavoj Italiji pokret solidarnosti je veoma snažan. To je otpor koji ima veliku kreativnu energiju i snagu.

Konća Martin Sančez, Žene u crnom, Madrid, Španija

„Otpor medija podizanju žica ogroman u Španiji. Društveni pokreti se organizuju i upućuju žalbe sudovima u celoj Španiji protiv ovakvih mera (...) celoj Španiji se organizovao pokret građanske neposlušnosti nepravednim zakonima“

U Španiji je slična situacija kao u Italiji. Naš kontekst je malo drugačiji, jer nas samo 14 kilometara razdvaja od Afrike. Decenijama dolazi ogroman broj izbeglica iz Afrike. Neke od tih osoba su izbeglice, drugi su migranti. Mi moramo da shvatimo razliku između migranata i izbeglica. Migranti su one osobe koje dolaze trbuhom za kruhom zbog kolonijalnih politika evropskih država. Oni zato beže iz svojih zemalja. U Maroku dva grada pripadaju Španiji: Seuta i Melilja i ogromna je socijalna razlika između ta dva grada i ostatka Maroka.

Berlinski zid je pao 1989. godine, ali prvi zid koji je podignut je onaj na ulazima u ova dva grada i to između 1998. i 2006. godine. Zidovi su građeni po fazama, inače su veoma masivni, sa čelikom, žicom, senzorima, policijskim psima. Dakle, ovi zidovi se nalaze na teritoriji Španije. Uprkos svim preprekama, ljudi preskaču zidove da bi se domogle španske teritorije, odakle ne mogu i ne smeju da budu proterani. Ipak bivaju proterani u Maroko jer postoje sporazumi između Španije i Maroka koji omogućavaju izručivanje. Pri preskakanju zida (2009.) jedna izbeglica je iskrvario, a ministar unutrašnjih poslova je rekao da žičane ograde 'ne proizvode smrti'. Izbeglice dolaze čamcima. 2014. godine, dosta ljudi je prebeglo u Španiju, a 12 njih je umrlo. Kada su se iskrkali na tlo Španije, dočekali su ih gumeni meci španske policije.

Mi organizujemo otpor protiv svega toga. Moramo da priznamo da je premijer Sapatero (premijer prethodne španske vlade) uticao je na to da se ulaganja Španije u zemlje zapadne Afrike povećaju kako bi se smanjio priliv imigranata u Španiju. Kada je došla Narodnjačka partija/PP, ta su ulaganja ukinuta. Otpor medija podizanju žica ogroman u Španiji. Društveni pokreti se organizuju i upućuju žalbe sudovima u celoj Španiji protiv ovakvih mera. Obmudsmanka Španije je podržala sve naše zahteve protiv podizanja zidova. Otpor je bio širok i kontinuiran, ali nije doveo do toga da se zidovi demontiraju.



Otpor nazvan „*ilegalna železnica*“ je bila zanimljiva akcija, organizovana u mnogim gradovima, kao jedna velika reka: sve izbeglice, gde god dođu, grupe ljudi upućuju gde da idu i kome da se obrate. Namera vlade Rahoja da ukine obaveznu zdravstvenu zaštitu za emigrante, naišla je na veliki otpor medija i društvenih pokreta. Jeftinije je pružiti besplatnu zdravstvenu pomoć nego lečiti posledice nemogućnosti ljudi da se leče.

Besplatna zdravstvena pomoć postoji za sve izbeglice-žene trudnice i decu do 15 godina. Međutim, sve zdravstvene službe pružaju medicinsku pomoć svima, u svakom trenutku i to je besplatno. U Španiji je postojao ogroman društveni pokret odbrane javnog zdravstva (2012.- 2013.) koji su pokrenuli zaposleni u bolnicama, znači celokupno medicinsko osoblje. Jedna od naših parola je bila „*Hoćemo pravo na zdravlje za sve*“ i „*Manje vojnika, više lekara*“, „*Nećemo naoružanje, nego škole i vrtiće*“. Iz tih gibanja je izrastao pokret „*Ja sam za*“, a koji brani pravo na zdravlje za sve. To je koalicija između kako zdravstvenih radnika/ca i građanstva. Naravno, u svim akcijama su pružali otpor lekari, jer su i oni pogođeni merama štednje.

Sem toga, mi organizujemo kurseve jezika za izbeglice koje dođu iz svih krajeva sveta. To je besplatno i nema veze sa državom. Karitas i Crveni krst takođe to rade. Premijer Rahoj je uveo Zakon o građanskoj bezbednosti juna 2015. Ovaj zakon krši direktno sedam osnovnih zakona Španije: dovodi u pitanje i slobodu izražavanja, diskriminaciju na osnovu ideološke pripadnosti, a ugrožava i pravo na odbranu i presumpciju nevinosti. Zakon dovodi u pitanje i slobodu udruživanja, optužuju nas zato što učestvujemo u ovim akcijama solidarnosti. Kazna može da bude i do 600.000 eura. Dovodi u pitanje i jednakost pred zakonom, ugrožava pravo na intimnost i ličnu slobodu. Međutim, protiv zakona pobunile su se sve partije i dospelo je na Ustavni sud. Ovo je dovelo do bujanja društvenih organizacija i pokreta. Oni su se slili u reku društvenih pokreta i rekli smo „*Mi nismo delikventi, mi sanjamo o solidarnom društvu*“. U celoj Španiji se organizovao pokret građanske neposlušnosti ovom i sličnim zakonima. Veoma je važno što su lokalne/opštinske vlasti pokrenule rasprave o ovom zakonu. Takođe je, u svim gradovima, pokrenuta umetnička delatnost radi ruganja i ismejavanja ovog zakona. Ima mnogo pravnih stručnjaka koji nam pružaju pomoć za borbu na pravnom nivou.



U Španiji ima rasizma i ksenofobije, ali daleko manje nego u ostalim evropskim zemljama. Zašto? Zato što je Španija ona imala ogromnu ekonomsku i političku emigraciju posle Drugog svetskog rata. Među španskim državljanima ima jako puno ljudi koji nisu rođeni u Španiji. U Madridu postoji jedna ksenofobna i rasistička organizacija „*Društveno ognjište Madrid*“. Liderka je mlada žena, ima trideset godina, odlična govornica, jako artikulisanog diskursa. Ta organizacija se daje pomoć samo Špancima; nakon napada u Briselu, oni su organizovali bacanja baklji na jednu džamiju, organizovali su i napade na ljude iz Latinske Amerike, traže da se vrate 'odakle su došli'. Na sreću, u istim tim predgrađima veliki je otpor antifašista. Nas je uvek neuporedivo kad organizujemo manifestacije protiv fašista, ali je problem što nas policija ugrožava više naša prava i hapsi nas više nego njih. U čitavom Madridu, u svim kvartovima ima antifašista, ali nisu svi nenasilni. Međutim, u celoj Španiji ima jako puno nenasilnih antifašističkih grupa.

Elena Vilenskaja, *Kuća mira i nenasilja, Sankt Petersburg, Rusija*

„*Ja živim u agresorskoj državi i predstavljam ogromnu političku manjinu; ovo malo nas koji protestujemo protiv rata u Ukrajini žigošu kao neprijatelje; položaj NVO je u Rusiji je jako jako težak, posebno otkad je usvojen zakon protiv NVO. Po tom zakonu NVO koje primaju donacije iz inostranstva su proglašene za „izdajničke“*

Ja moram da vas podsetim i da odam počast Ani Politkovskoj, jer se juče navršilo deset godina od njenog ubistva. Želim da vas podsetim na njenu strast i zalaganje za pravdu za žrtve čečenskog naroda.

Ja živim u agresorskoj državi i predstavljam ogromnu političku manjinu. Moramo da žanjemo plodove onoga što se posejalo tokom sovjetskog režima i vladavine režima Staljina. Žalosno je to da polovina stanovništva želi da oživi i rehabilituje ovog zločinca. Ja nikada nisam živela u nekom drugačijem nego u militarizovanom društvu. Sovjetsko društvo je uvek živelo u militarizmu. Mi smo stalno govorili o miru a svaki dan su nas pripremali za rat. Moramo se podsetiti na invaziju na Mađarsku, Čehoslovačku. Stanovništvo u Rusiji ne zna koliko je smrti podrazumevalo pružati otpor tom režimu. A bilo je jako puno otpora koji je ugušivan u krvi. Početkom devedesetih godina se smanjila militarizacija, ali ubrzo nakon toga je bila invazija na Čečeniju. Režim nam je Čečene uvek prikazivao isključivo kao teroriste. U Rusiji je tokom Prvog čečenskog rata bilo jako puno protesta protiv tog rata. Tada su nastale čuvene organizacije kao što su *Majke ruskih vojnika*, i to u mnogim gradovima u Rusiji. Ja sam tada bila u Majkama ruskih vojnika, ogranak u Sankt Petersburgu, aktivno i glasno smo se organizovale protiv rata. Obraćale smo se veoma često evropskim vladama, Savetu Evrope, Evropskom parlamentu, ali umesto na razumevanje, nailazile smo na zid. Samo neki članovi EU parlamenta su nas podržavali, ostali su nam govorili da je čečenski rat 'unutrašnja stvar' naše zemlje. Posledice takvog stava Evrope osećamo i danas za vreme Putina. Neću da optužujem institucije Evrope, ali smatram da ugrožavanje elementarnih ljudskih prava i ubijanje ljudi ne može da bude 'unutrašnje' pitanje nijedne zemlje, već mora da se tiče međunarodne zajednice. Upravo zbog živimo u ovakvoj Evropi.

Proces agresije i agresorskog ponašanja Rusije stalno napreduje, širi se na sve regije. Kada je počela agresija Rusije na Ukrajinu, to sam doživela kao ogroman udarac. Nisam nikada mislila da će država u kojoj živim da ratuje protiv drugog dela zemlje. Ja sam rođena u Ukrajini. Moja porodica i prijatelji žive tamo. Nažalost, u Rusiji je protiv rata u Ukrajini je bilo jako malo protesta. Naravno, ovo malo nas koji protestujemo protiv rata u Ukrajini žigošu kao neprijatelje. Postoje specijalne mere izdavanja dozvola za organizovanje protesta: na svakih pedeset metara po jedna osoba. Nikada ne možeš da okupiš grupu! Dozvole za organizovanje antiratnih akcija, to nam skoro nikada ne daju! Pod raznim izgovorima: kažu da je taj prostor zauzet, da je najavljena neka druga akcija. Ili kažu da idemo na periferiju da protestujemo, da nas niko ne vidi. Možemo da organizujemo akcije i bez dozvole, ali razmak između osoba mora da bude 250 metara. Problem je što i građanstvo vrši represiju nad nama. Kada nas vide, viču na nas, pljuju nas.

Položaj NVO je u Rusiji je jako jako težak, posebno otkad je usvojen zakon protiv NVO. Po tom zakonu NVO koje primaju donacije iz inostranstva su proglašene za 'izdajničke', da rade za strane obaveštajne službe. Jako je zanimljiva jezička formulacija po kojoj smo uvek 'strani agenti', što kod našeg naroda izaziva sumnje da radimo za neke druge. To je vrlo opasno.

Što se tiče naše *Kuće mira i nenasilja*, još uvek nisu nam ništa rekli. Tužilaštvo nam je tražilo da nam sve materijale o našim aktivnostima. Tražili su celokupno računovodstvo. I nekim čuđom, vratili su nam sva dokumenta, a knjige su ostavili. Jedna mlada žena iz tužilaštva je bila potrešena, zamolila nas je da joj damo knjige u kojoj smo mi zapisale šta su nam govorile žene iz Čečenije, a što je nju jako potreslo. Moja organizacija je u nekom vakuumu, jako je mala, ali velike NVO moraju da se zatvore, ne mogu da rade, jer ne mogu da primaju sredstva iz inostranstva. Takva situacija nas iznuruje, oduzima nam snagu, bez ikakve finansijske pomoći izvana.



Što se tiče rata u *Siriji*, narod je ravnodušan. Najopasnije je to što je svest toliko militarizovana i ljudi ne reaguju. Mnogi čežnu za oživljavanjem imperijalne moći SSSR-a. Zapravo, militarizaciju Rusije doživljavaju kao oživljavanje te imperijalne moći.

Sirija ih uopšte ne zanima, iako većina naroda uopšte ne shvata čemu taj rat služi, šta Rusija želi time, zašto vodi taj rat. Dva čečenska rata su uticala na promenu svesti ljudi u Rusiji.

Što se tiče rata u *Ukrajini*, režim je oficijalno tvrdio da Rusija tamo ne šalje ruske trupe, ali su one i dalje u Ukrajini. Mi to znamo.

Kako su ljudi saznali da je ruska vojska bila u Ukrajini? Počeli su da stižu kovčezi sa mrtvima. Jedan poslanik iz Peterburga je istraživao ovaj masovni dolazak kovčega. Neki mediji su pisali da je noću sahranjivan ogroman broj ljudi koji su poginuli u Ukrajini. Eto, to je rađeno noću, na tajnim lokacijama. Oni koji su to obelodanili, imali su ogromne probleme sa bezbednosnom obaveštajnom službom. Neki članovi porodice su uspeli da saznaju gde su njihovi srodnici sahranjivani, onda su vlasti govorile da su to rođaci a ne roditelji, što je imalo manju težinu. Međutim, izbio je veliki skandal kada su mediji počeli da pišu o ovom. Da bi zaštitila celu stvar, obaveštajna služba je radila sledeće: zvala je rođake vojnika i puštala im njihove glasove, da se 'uvere' da nisu poginuli nego da su živi. Najveći skandal je izbio u Pskovu, jer se na lokalnom groblju pojavilo puno novih krstova sa svežim humkama. Onda su porodice stavile imena i prezimena svih koji su ubijeni, dok su ranije te humke bile označavane sa NN. Ovaj slučaj pokazuje da su roditelji ubijenih vojnika toliko terorisani i zastrašivani od strane slube bezbednosti, da su ih primoravali da ćute, jer bi u protivnom bilo problema...

Još jedna stvar je strašna, a to je sadejstvo klerikalne i civilne vlasti. Ukratko, Rusija je teokratska država.

Jana Zakorko, volonterka *Žena u crnom*, Ukrajina

„Ukrajina i Evropa moraju da traže neko novo političko rešenje kako bi se zaustavio ovaj rat i agresija Rusije“

Otkad je stekla nezavisnost, Ukrajina nikada nije podržavala militarizaciju. Zato se nije ni opredelila za NATO. Ukrajina se 1994. godine odrekla celokupnog nuklearnog naoružanja, sve je predato Rusiji.

Ukrajina je imala velike zalihe oružje iz SSSR, onda je to prodala inostranstvu i nije proizvodila ništa novo. Vojska Ukrajine se za 22 godine nezavisnosti se totalno raspala za razliku od Rusije, koja je aktivno svo vreme razvijala naoružanje. Zbog toga što se naša vojska bila raspala, nismo mogli da branimo Krim. I zato smo izgubili toliko mnogo vojnika na početku rata. Naše nade da dobijemo pomoć od NATO su brzo nestale, tako da smo shvatili da moramo sami da pronademo način da se suprotstavimo velikoj snazi Rusije. Kada je počeo rat, nismo imali ništa u budžetu, a pomoć iz inostranstva je bila neznatna. 2014. godine je bio uveden porez 1,5% za vojsku. Činjenica je da je oredsednik Porošenko rekao da Ukrajina mora da razvije svoju vojsku, da napravi od vojne industrije motor ukrajinske ekonomije i da treba povećati budžet za ovaj sektor.

Ukrajinski narod ima pravo da brani svoju teritoriju i život. Da bismo se nosili sa Rusijom mi moramo da se naoružamo i ojačamo svoju vojsku. U Ukrajini je pitanje 'hleb ili rat'. Ukrajina nema para za isplatu ni



penzija ni plata, a kamoli da ima para za naoružanje. Uostalom, šta će sa oružjem biti posle rata? Uvek postoji opasnost da ako sada nešto proizvedemo, to može da bude upotrebljeno protiv nas. Ovih dana Rusija je uvezla nuklearno naoružanje na Krim. Prošle godine naš predsednik je rekao da verovatno i mi moramo da ponovo da idemo u istraživanja u sferi nuklearnog naoružanja, da stvorimo svoje. Mislim da je strašno da dve nuklearne države postoje jedna pored druge. I Ukrajina i Evropa moraju da traže neko novo političko rešenje kako bi se zaustavio ovaj rat i agresija Rusije.

Da li je sada moguć mir u Ukrajini? Po mom mišljenju situacija u Donbasu je jako komplikovana. Mi ne možemo da se nadamo da će rat biti završen uskoro. Mir zavisi od Rusije, od Ukrajine i Zapada, koji posreduje u pregovorima između Ukrajine i Rusije jer je nemoguća direktna komunikacija. Rusija ne smatra Ukrajinu političkim subjektom sa kojim bi se ona dogovarala. Inače, Zapad više podržava Rusiju.

Koji su efekti mirovnog sporazuma iz Minska? Rusija želi da ukrajinski parlament prizna izbore na okupiranim teritorijama i da Donbasu dodeli specijalni status. Šta to znači, niko ne zna. Možda će na kraju taj deo postati deo Rusije. U trenutku u kojem se vodi toliki ratovi, Evropa nema geopolitičkih interesa u Ukrajini, osim možda političkih interesa u vezi sa ljudskim pravima.

Šta znače izbori na okupiranoj teritoriji? To neće biti čisti izbori. Mi znamo kakav je bio referendum na Krimu. Mi znamo kakvi su izbori u Rusiji. Da su to bili demokratski izbori, sadašnja ruska vlada ne bi pobedila.

Za Ukrajinu je Minski sporazum značio da zaustavimo pucnjavu, da povratimo Luganjsk i Donjeck i odredimo granicu prema Rusiji. Međutim, pucnjava se svakodnevno nastavlja. Proruski separatisti traže da se izbori održe po ukrajinskim zakonima, ali da na njima učestvuje njihova teroristička elita. Ko će da broji glasove? Komisija iz Moskve? A Ukrajina za sve to mora da plati. Nijedna od političkih grupa u Ukrajini to ne prihvata, parlament nikada neće glasati za specijalni status Donbasa jer to za nas znači da ćemo ga mi izgubiti.

Zašto nije bilo protesta u Evropi protiv rata u Ukrajini? Bilo je protesta ispred ruskih ambasada u svetu, a bilo je protesta i u Rusiji. Glavni razlog malog broja protesta je u tome što ljudi u svetu nemaju jasnu sliku o tome šta se dešava u Ukrajini. Mi ruske separatiste smatramo teroristima, ali svet o tome ne piše. Očigledan je uticaj ruske propagande. Evropa nije zainteresovana da pruži objektivnu sliku, rekli su da je u septembru zaustavljen sukob, ali je tada poginulo jako puno ukrajinskih vojnika.

Jadranka Miličević, Fondacija CURE, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

„Porazno je i to što je osoba osuđena kao ratni zločinac, bude izglasana za gradonačnika opština Velika Kladuša...”

Od Dejtonskog sporazuma do dana današnjeg, imamo svake godine izbore koji nisu demokratski. Svaki put se podižu tenzije koje nikada nisu ni prestale. Sa nekim pitanjem se uvijek talasa. Ove godine je to bio referendum u Republici Srpskoj/RS. 9. januar je proglašen Danom RS, koja je taj datum nametnula kao nacionalni praznik, ne poštujući manjine u RS.

Na referendumu je izašlo 55% građana, ali se njih 99% izjasnilo za to da 9. januar bude Dan RS. Na referendumu nisu izašli ne samo bošnjački, hrvatski građani, nisu izašle ni nacionalne manjine, a 42% građana srpske nacionalnosti nije izašlo na referendum.



Na nedavnim lokalnim izborima, rezultati su poražavajući: SDA je izgubila 12 gradova, Bakir Izetbegović je javno rekao da je važnije što su dobili opštinu centar Sarajevo nego što su izgubili 11 gradova, među njima i Srebrenicu. To je bilo ponižavajuće. U miru je izgubljena Srebrenica.

Jako je puno javnih preduzeća prodato u bescijenje. Bilo je jako puno masovnih protesta protiv toga, ali je palo u zaborav.

Najstrašnije od svega što je međunarodna zajednica podržala dogovore po kafanama, tamo su se Dodik i Bakir dogovorili da je bitno da ostanu na vlasti. Ipak, na lokalnim izborima ima pomaka, nezavisni kandidati su krenuli i narod im veruje, osvojili su malo u procentima, ali nam je i to dalo nadu.

Što se tiče prodaje oružja zaraćenim područjima, niko o tome ne priča u BiH.

Bilo je desetak mirovnih demonstracija protiv rata u Siriji. Imamo puno ljudi iz Sirije koji žive u BiH, ali nema izbeglica. Međutim, imamo ljude koji dolaze sa Bliskog istoka koji kupuju zemlju i oni će postati naši građani. U BiH je moguće kupiti razno razno oružje, što je problem i opasnost za BiH. Svi kupuju ilegalno oružje. To je veliki rizik, ne zna se na kom će sledećem mjestu biti pucnjave...

Porazno je i to što je osoba osuđena kao ratni zločinac, bude izglasana za gradonačnika opština Velika Kladuša.

Što se tiče ljudi u BiH koji idu da se bore na stranu ISIS-a, po jednom istraživanju otišlo je 188 muškaraca, 61 žena i 81 dijete. Mnogi od njih su poginuli, vratili se u kovčegu a u poslednje dvije godine sve ih se više vraća u kovčegu. U zadnje dve godine država je uvela kažnjavanje. Ipak, mnoge su se porodice iselile i otišle na ratište. Najveći broj boraca i žena i djece otišlo iz Sarajevskog, Zeničko-dobojskog i Tuzlanskog kantona. Islamska zajednica BiH prije godinu i po dana je pokrenula priču po pitanju paradžemata koji su postojali a koji su vrbovali vojnike. To su mjesta na koja su se skupljali istomišljenici, vehabije uglavnom.

Diskusija, pitanja publike

Pitanje za Elenu: Da li smatraš da je sadašnje stanje u Rusiji, koje je naša drugarica Ana Politkovskaja opisala kao stanje gore od zločina, posledica kontinuiteta nekažnjivosti, budući da nikada nije postojao nijedan sud koji je sudio zločinima Sovjetskog saveza? (Miloš Urošević)

Elena: Da, radi se o kontinuitetu nekažnjivosti. Možda je to jedan od razloga zašto je pojačan broj mladih ljudi iz kavkaskih zemalja koji učestvuju u redovima Islamske države. Do toga je dovela i činjenica da za vreme Prvog čečenskog rata ljudi ništa nisu znali šta se dešava. Ruska država je uvela stroge mere cenzure i kontrole u medijima tokom i nakon rata i tako je do današnjeg dana. Mi u Rusiji danas nemamo nezavisne medije. Kada nema pravde, kada žrtve rata ne osećaju da oni koji su počinili zločine ne trpe sankcije, onda se to održava na situaciju među manjinskim etničkim zajednicama. Postoji sećanje na nivou kolektiva i zajednica na ono što se desilo u rasponu od dva veka. Nema zaborava. Sećanje u Ingušetiji i Čečeniji je jako živo. U Čečniji i Dagestanu svaka majka strepi da će im sinovi otići da se bore ili u šumu ili u Islamsku državu. To se može delom objasniti kontinuitetom nekažnjivosti zločina vojne i civilne vlasti.



Mi smo 2010. i 2013. godine pozvali mlade iz jednog mesta u Čečeniji, koji su preživeli najstrašnije masakre od strane ruskih eskadrona smrti. Oni su došli kod nas u Peterburg. Nama je bilo jako stalo da oni vide da u Rusiji nisu svi ljudi isti, da nismo svi ruski fašisti, da u tom gradu ima jako puno ljudi koji žele da ih čuju. Mi smo od ŽUC-a preuzeli princip *Ne u naše ime*.

Da li je to sadašnje stanje u Turskoj posledica nesuočavanja sa genocidom nad Jermenima, jer ja mislim da je ključna tačka formiranja turskog nacionalnog identiteta poricanje genocida nad Jermenima sa jedne strane, a sa druge poricanje postojanja Kurda? (Miloš Urošević)

Ana Dević: Fascinantno je u kojoj meri je genocid nad Jermenima kontinuirana tačka zaborava do današnjeg dana. Poricanje je da počelo tokom Otomanskog perioda. Tu ima neki element koji nije ni pragmatičan. Mogao se napraviti rez. To je deo ideološkog masiva a to je konsenzus oko unitarne nacionalne države. Od dolaska na vlast Erdogana 2002. pomaci su napravljeni u Ustavu u odnosu na manjine, ali u turskom ustavu manjine mogu biti samo nemuslimanske. Pomaci su napravljeni da se naprave parlamentarna tela za lokalne zajednice: Jevreja, Grka, itd. U poslednje dve godine nije napravljen nikakav pomak. Sa Kurdima je situacija drugačija jer oni nikada nisu mogli da budu definisani ako entička zajednica zbog toga što su muslimani. To je temelj poricanja nacionalnog identiteta koji postoji u Ustavu. Međutim, nakon izbora prošle godine mirovni sporazum je krahirao, počele su vojne operacije, zaveden je policijski čas. Kontinuitet poricanja prošlosti je ustavno povezan sa poricanjem manjina.

Kakva su vaša saznanja o tome da Bošnjakinje sklapaju brakove sa Arapima kao druge i treće žene? To je pojava koja se prenela u Sandžak. To rade u džamijama (*Binasa Džigal*)

Jadranka: Zvaničnih podataka u javnosti nema, ali u paradžematima svašta postoji. To su pogotovu žene koje su ostale kao samohrane majke i to se opravdava time time žele da 'pomognu' ženama da prežive. U ovoj godini je ušlo u BiH pola miliona turista, 100.000 osoba misle da trajno ostanu. Osobe koje dolaze su uglavnom iz Kuvajta i Saudijske Arabije, oni kupuju imanja, dolaze sa više žena.



Memnuna Zvizdić, Sarajevo: Zauzimanje ovih prostora i mijenjanje etničke slike, mijenjanje islama, pravoslavlja, katoličanstva, judaizma traje više od dvadeset godina. Ako smo mi slijepi i ne vidimo, to je naša odgovornost. Avganistan se nije raspao za par godina, raspao u pedeset godina. Ja se ne želim probuditi u Avganistanu i zato sve ovo radim. Za vrijeme rata, strani ratnici su došli braći muslimanima u BiH da 'pomognu'. Nisu ih pitali odakle i kako dolaze. Oni su dolazili i radili šta su željeli i sve im je bilo odobreno. Roditelji su prodavali svoju maloljetnu djecu njima. To je bila dobrovoljna odluka. To nije bilo pod silom. Masa tih mladih žena je ostalo u BiH jer se muž ili vratio ili poginuo. Ako su neke odvedene u te zemlje, susrele su se sa njegovom porodicom. Žene koje bi se udale za te muškarce su oblačile nikab. Znači da su bile potpuno pokrивene. Samo su im se oči vidjele. Počele su da dolaze kod nas (Žene ženama) i tako sam ja saznala za njihove probleme jer su nam tražile da im pomognemo. Nakon toga sam ja proglašena 'teroristkinjom'. Imala sam velikih problema. Mene nisu podržale ženske organizacije u BiH, osim tri žene, mene je podržao region i svijet.

Ovaj problem je u cijelom regionu višeslojan i moramo ga tako promatrati:

Prvo, sve dok je bivši saziv Islamske zajednice podržavao dolazak stranih ratnika ovo se moglo događati. Imali smo islamske parainstatucije.

Drugo, promjenom u Islamskoj zajednici, tj. dolaskom novog reisa to je ukinuto. Počelo se javno o tome govoriti. To je drugi naš problem.

Treće, građanstvo u BiH prihvatilo novo tumačenje islama koje se razlikuje od onoga u kome smo mi odrasli. Oni su živjeli u zatvorenim zajednicama. Bilo je jako teško vidjeti šta se tamo dešava, ali sada su se oni otvorili. Čak se i jedna žena iz te zajednice kandidirala na izborima sa nikabom. Kada su pitali šta mislim, rekla sa da je to odlično jer možemo da razgovaramo o različitostima.

Četvrto, mi sada imamo najezdu Arapa koji nas ekonomski i teritorijalno okupiraju. Ako procijeni da je ok da bude ne znam koja po redu žena, to je njena odluka. Ako ona to odluči sama, neka se sama bori sa posledicama. Sve je legitimno, sva ta okupacija, vlast im je dozvolila. Prodaje se zemlja, kuće. Ljudi dovode cijele porodice, osoblje. Mi imamo u kantonu Sarajevo područja koja će biti arapska. Po gradu kada hodate, ne postoji nijedan hotel gdje oni ne borave. Mi zajedno djelimo prostor gde god da se maknemo. O tome se javno govori. Sada javnost govori o tome a da li smo zakasnili? Mi živimo u čudnom svijetu. Niti ćemo biti arapski niti evropski dio. Mi imamo državu na 14 nivoa vlasti, sve je etnički podijeljeno.

Ana Dević: U Turskoj među osobama koje sebe smatraju modernim, koji strepe imaju jako negativan stav prema ljudima koji dolaze iz arapskih zemalja. Mene taj stav iritira. Meni jedan prijatelj kaže da ne ide na bazen jer je pun Arapa. Da li mi treba da se zauzimamo da se nekretnine ne prodaju strancima? Da li nama odgovara da nam dolaze Englezi, Rusi i tako dalje? Šta nama tu smeta? Meni tu smeta ta diferencijalna preferencija.

Nažalost, nije više bilo vremena da se nastavi diskusija...

Drugačija Evropa je moguća: iskustvo Podemos-a: i na ulici i u parlamentu...

Razgovor sa Mari Karmen Garsija Bueno (Mari Carmen Garcia Bueno), poslanicom Podemosa i liderkom sindikalnog pokreta nadničarki iz Sevilje, Španija

Moderatorka: Staša Zajović

Mari Carmen: Hvala što mogu sa vama da podelim za mene jako važne stvari. Kada bi moji drugovi odgovarali na ista ova pitanja, možda bi odgovori bili drugačiji. Ja sam sa iz Andaluzije, sa juga Španije, mi smo mnogo više slični Africi, nego Evropi. Kod nas ima 35% nezaposlenih, 10% više nego u ostatku Španije. Suočavamo se sa ogromnom stopom nezaposlenosti, oskudicom, veoma nejednakom raspodelom javnih dobara. *U mom kraju ima jako puno i uvek je bilo jako mnogo ogorčenih muškaraca i žena koji su reagovali i reaguju na politike štednje.* Oni su postali vidljiviji izbijanjem ove finansijske krize, koju mi tako ne zovemo, jer je to prevara. Nismo dozvolili da se na nas upire prstom, nego smo mi uperili prstom na one koji su odgovorni za ovu krizu.

Građanski narodni pokreti su se mobilisali u vidu plima (mareas). Nema sektora koji nije bio zahvaćen ovim 'plimama'. U medicinskom sektoru se to zove *Bela plima* (Marea blanca), u školstvu je *Zelena plima* (Marea verde).



Nastao je moćan pokret M-15 kao odgovor na politike države. Države koja je htela da optuži građane za stanje u kome se nalazi zemlja. Stalno su nam govorili da stežemo kaiš, a to se odnosi na najveći deo stanovništva. Onda su nas optuživali za stanje koje vlada, a davali pomoć za pomoć bankama tako da je hiljade porodica ostajalo na ulici jer nisu mogli da plate hipoteke. Dolazilo je do sve masovnijih deložacija. Mnoge porodice nisu mogle sebi da obezbede tri obroka dnevno. U tom kontekstu dolazi do snažnog i širokom organizovanja građanstva, prvenstveno, kroz pokret *Ogorčeni (Indignados)*. Taj pokret je potekao iz univerzitetskih krugova, ali pre svega sa ulice. To je plod velike narodne volje, očekivanja da zajedno možemo dovesti do promena.

Jako je bitno što smo od samog početka imali podršku medija jer i oni počinju da govore o oligarhiji na vlasti. Sve što smo radili pratili su mediji, a oni su prilježno pisali o korupciji. *Mediji su bili glas građanstva*. To je bio jako podstaklo veliki broj ljudi, koji ranije nisu bili u društvenim pokretima, da se uključe i da nam se pridruže.

U takvom kontekstu se rađa Podemos koji učestvuje na prvim izborima 2015. za Evropski parlament. *Na političku scenu je provalio Podemos i mi smo svi mislili da neće uzeti više od 1-2% na izborima, ali desio se bum!* Pet naših predstavnika/ca je izabrano u Evropski parlament. Tada je sistem i država počela da se brine zbog ovakvog rezultata Podemosa. Ljudima koji su masovno bili na trgovima, izražavali svoju ogorčenost, vlast je govorila da su 'neradnici', da se kandiduju na izborima a ne da 'uličare'. U tom trenutku jedan deo medija je počeo da kriminalizuje Podemos. Vladajuća partija u Andaluziji (PSOE-Socijalistička radnička partija), napravila je koaliciju sa jednom levom partijom u Andaluziji, a sve da spreči izbore do 2015. godine. Podemos je ubrzao izbore i to je bio veliki rizik budući da mi nismo imali organizacionu partijsku strukturu. Morali smo da se organizujemo za izbore i istovremeno gradimo tu strukturu. U takvim okolnostima uspeali smo da u parlamentu Andaluzije osvojimo 15 poslaničkih mesta. Ovaj bipartizam/dvopartijstvo, sadejstvo između PP (Narodna partija/Partido popular) i PSOE počinje da se demontira... Više od 30 godina PSOE vlada Andaluzijom. Onda smo se mi iz Podemos-a dogovorili da se ne kandidujemo na lokalnim izborima, ali smo ubrzo organizovali široku debatu o tome da se na lokalnim izborima može najlakše dopreti do baze. Zaključili smo da se tako dolazi do promene i jako je važno učestvovati na lokalnim izborima. Na ovim lokalnim izborima predstavili su se neki novi politički subjekti. Mnogi ljudi iz PSOE su počeli da izlaze iz te partije i organizuju nove političke organizacije, što je bilo dobro jer je to nagrizalo tradicionalni politički sistem. Mi smo tada lansirali slogan 'opštine za promenu'. Bilo nam je stalo da se poveća broj opština u kome će se pojaviti novi akteri i zauzeti što više prostora. Jako je bitno da su oni počeli da osvajaju gradove mesta gde su tradicionalno vladali narodnjaci/PP. Podemos je osvojio vlast u svim velikim gradovima, Madridu, Barseloni...

Za vas bi bilo zanimljivo da vam kažem kako se Podemos organizuje, koja je to struktura. *Podemos sledi horizontalni način organizovanja - što manje liderstva omogućava učešće većeg broja ljudi*. Na izborima decembra (2015.) došlo je do novog vrsta talasa kriminalizacije Podemosa. Govorili su da smo 'čavisti', sledbenici Ugo Čavesa, kao u Venecueli. Govorili su šta vi govorite o korupciji kada ste vi sami korumpirani? Plaća vas Čaves...



Kako se mi finansiramo? Sve što mi radimo je preko mikrokredita. Drugovi i drugarice nam daju novac jer mi ne želimo ni od jedne banke ili državne ustanove da tražimo novac, nego nam građani novac pozajmljuju. Kada se dođe na vlast, novac se vraća onima koji su ga dali.

Kao što sam rekla, na izborima u decembru (2015.) su govorili da će zbog kriminalizacije i demonizacije, Podemos 'propasti'. Međutim, sva ta propaganda je bilo uzaludna, zato što su rezultati izbora bili dobri i povoljni za Podemos. Posle je došlo do novih izbora juna 2016. godine jer nisu uspjeli da sastave vladu. Oni su se uplašili, pre svega Socijalistička partija, se uplašila da će ih Podemos potpuno potisnuti. I došlo je do sukoba. Koja je razlika ponovljenih izbora između decembra i juna? Mi smo odlučili da idemo u koaliciju sa partijom Ujedinjena levica (Izquierda unida). *Ja mislim da je neophodna koalicija i ukupnjavanje snaga levice. Da nije bilo koalicija, ne bismo postigli ovaj rezultat. Ne bismo imali takav uticaj kakav sada idemo, posebno u Baskiji, Kataloniji, Valensiji. Jako je bitno da govorimo o širenju naših koalicija da bismo mogli da napredujemo.*

Koje nas brige sada more? Ne želimo da ljudi koji su punili trgove i ulice, dospeju u stanje rezignacije i da se isprazne ulice, to se neće desiti! Da bismo se borili protiv ovakve Evrope isključivanja, represije, kresanja socijalnih davanja, moramo se boriti na ulici. Debate, rasprave, svađe su neprekidne u Podemosu i pokretu Indignados. Jedan od slogana na izborima za EU parlament je bio "Pretvorimo ogorčenost u političku promenu". Da bismo mogli da utičemo na institucionalne promene, da bismo mogli da pomognemo izbeglicama, da se ne zabrani da ljudi ulaze u Evropu iz drugih kontinenata.



Mi nismo za jeftinu radnu snagu koja je laka za eksploataciju. Nas samo 14km deli od Afrike. Ljudi u čamcima dolaze rizikujući svoj život. Najviše njih koriste kao jeftinu radnu snagu, bez prava. Samo za nas da proizvode. Oni hoće da ljudi rade u plastenicima pod otrovima. Kada dolazi do nesreća onda ih nećemo, onda hoćemo da ih deportujemo.

Evropski model eksploatacije nije naš model. Mi želimo Evropu odozdo, Evropu naroda, a ne sa žicama i zidovima. Mi želimo da oborimo te zidove. Neće nas učutkati zato što mi ustajemo i protiv onih koji sebe smatraju levičarskim vladama, jer su oni dozvolili da se usvoje zakoni koji su vređaju ljudsko dostojanstvo.

Pitanja za Mari Karmen

Kakav je odnos Podemosa i sindikata, naročito anarhističkih sindikata? (Gordana Stojaković)

Mari Karmen: Jedna od organizacija sa kojom najviše radimo u Andaluziji jeste anarhistički sindikat. Oni su sastavni deo Podemosa, učestvuju u radu i strukturi Podemosa. U Podemosu imaju oni koji nikada nisu bili politički aktivni politički, kao i oni koji su čitav svoj život proveli u političkom organizovanju. *Jedna od stvari koja najviše obogaćuje unutrašnji život Podemosa jeste debata promišljanje u kome učestvuju obični ljudi.*

Koja je socijalna baza Podemosa? Ko su glasači Podemosa? Šta je Podemos, levica ili desnica? (Staša)

Mari Karmen: Jako je široka i raznolika naša socijalna baza. To je novina, kao i to što učestvuje veliki broj ljudi koji nikada nisu bili politički aktivni. Ljudi u Podemosu su oni čije su porodice glasale 'tradicionalno' za naše dve partije. Ali, ovaj pokret i ova ogromna plima ogorčenosti su doveli do toga da se uključi ogroman

broj ljudi i onda su počeli da preispituju političku arenu i tradicionalni dvopartijski sistem vlasti u Španiji. Mnoge partije koje su glasale za partije levice, bile su razočarane. To je probudilo nadu da se stvari mogu promeniti i priključili su se Podemos-u. Veliki broj mladih za koje smo mi govorili da ih ništa ne zanima, kroz pokret Ogorčeni/Indignados počeli da se okupljaju, preispituju stvari...

Tek kada smo se pojavili, govorili su da nismo ni levica ni desnica. Možda smo mislili da nije trenutak da se govori o tome šta smo - levica ili desnica? Videli smo da mlade koji su se odjednom probudili preko pokreta Indignados, ne zanima pitanje levice i desnice kao što zanima nas. Mladi nisu ni razumeli šta je to koncept radnika, eksploatisanih i potčinjenih. Mi smo proširili jako prostor za debate, da u taj prostor da uđu svi i razgovaraju. Možda smo mi prvi u Andaluziji koji su rekli da mi nećemo taj diskurs levica-desnica.



Ljudi su odmah shvatili da smo mi levica po našoj borbi, po principima, po stavovima i odlučili smo da ljudima kažemo jasno da smo mi levica. Kada smo govorili o pravdi i reparaciji, mi smo pričali o republikancima koji su ubijeni i nastavljamo ono što su oni započeli.

Ja sam u sindikatu koji je počeo sa svojim radom odmah nakon Frankove smrti 1975. Mi smo do tada bili u ilegali. Borili smo se za prava bezemljaša, sezonskih radnika, nadničara, da njihov rad bude vrednovan. Zahtevali agrarnu reformu u Andaluziji. Mi smo obučavali nadničare da traže svoja prava pred državom. To su bili nadničari iz Španije a potom su 90-ih (XX veka) su dolazili iz Afrike pa Istočne Evrope. Mi smo njihovi savetnici, zastupamo ih, dajemo savete, pravnu pomoć. Videli smo kako ti sezonski radnici počinju da se organizuju na plantažama. Tada je država počela da zamenjuje radnike, da dovode radnike koji nisu organizovani. Ljudi iz Sahare su 'navikli' da rade pod nemogućim uslovima. Kada su videli da se ti sezonski radnici organizuju, počeli su da dovode radnice iz Poljske, uglavnom iz gradova. Te radnice su bile univerzitetski obrazovane, bile su 'neefikasne', nisu mogle da 'doprinose'. Onda su poslodavci počeli da idu po ruralnim predelima Rumunije i Poljske i dovode neudate žene, kojima su u svakom trenutku mogli da zamene one 'neefikasne'. Zato ih mi zastupamo, imamo timove advokata kojima se one obraćaju.

Kakav je odnos Podemos-a sa feminističkim pokretom? (Lepa Mladenović)

Mari Karmen: Mnoge feministkinje učestvuju aktivno u Podemos-u. Naša generalna sekretarka je žena. Većina u parlamentu nas su žene. Mi smo kao žene unutar partije imale debate i kritikovale konzervativni tradicionalni pristup. Mi, žene u Podemos-u, imamo primedbe na to što je vođstvo maskulinizovano. Najvidljiviji lideri su muškarci. Na velikoj skupštini, mi žene smo tom muškom vođstvu rekly u lice šta mislimo.

Konća Martin Sančes: Kvantitativno učešće žena ne određuje stepen demokratičnosti neke partije. Mislim da Podemos nije usvojio feminističke principe. Nisam zadovoljna načinom na koji Podemos tretira pitanje abortusa, nasilja nad ženama. Generalno, nisam zadovoljna ponašanjem Podemosa u odnosu na feminizam. Živim u Madridu i stalno sam bila u uličnim akcijama. Pokret M-15 je bio i ostao vnpartijski, nismo dozvolili nijednoj partiji da istakne svoju zastavu, čak ni anarhistički znak. Ogroman broj



Ljudi se okupljaju oko M-15 zato što smo mi postavljali pitanja koja se tiče običnih ljudi. Takođe smo mi kao građani ustajali protiv politike Španije i Međunarodnog monetarnog fonda, protiv Trans-atlanskog sporazuma. Naš pokret je imao jasan stav protiv vojnih troškova. Radili smo jako puno protiv deložacija ljudi koji nisu mogli da plate hipoteke, protiv korupcije. I nastavljamo tu borbu protiv korupcije. Moram da naglasim da je pokret u Madridu je sačuvao svoju nezavisnost u odnosu na Podemos. Mi iz pokreta Ogorčeni znamo da je jedan broj ljudi u Podemosu želi vlast da nešto promeni, ali i da jedan deo želi vlast radi vlasti.

Mari Karmen: Rekla sam da na tragu velikih narodnih pokreta nastaje Podemos. Mi smo izašli iz Indignadosa, a ne prepisujemo Podemos-u zasluge pokreta Ogorčenih/Indignados.

Ja hoću da odam priznanje pokretima. Da nije bilo svih tih plima, odakle bi izašao Podemos?

Kakav je vaš odnos prema EU? Kako ćete se postaviti ako ona počne da se raspada? (Zoran Solomun)

Mari Karmen: Ovo što se desilo Sirizi sa EU je pouka za nas, mi razgovaramo o tome kakvu Evropu želimo. Mi smo uradili ono što se zove Plan B. Ne može Evropa da nastavi sa ovim diskursom nakon Bregzita, gde se govori isključivo o ekonomskim problemima. Koje probleme ćemo imati u odnosu na Bregzit? Šta ćemo sa Gibraltalom koji je kolonija Velike Britanije? To će možda biti veliki problem za Španiju. Moramo da analiziramo zašto su ljudi u Britaniji u tolikom broju glasali za Bregzit. Mi moramo da se pitamo da li ljudi u Evropi žele Evropu u kojoj se kreću socijalna davanja, ukida država blagostanja?

Mi u našoj sredini željno očekujemo naš Podemos. Koji je odnos Podemosa prema žrtvama i porodicama španskog građanskog rata, odnosno republikanaca? (Nebojša Dragosavac)

Mari Karmen: Za nas je osnovno da se zadovolji pravda i reparacija. Sa onima koji kažu da ne treba da se razgovara o prošlosti jer ona otvara stare rane, mi se ne slažemo. Mi smatramo da sve dok država ne otvori rane i pribegne svim reparacijama, to će biti nezaceľjene rane koje će večno da bole. Mi se zalažemo da se razgovara o Španskom građanskom ratu, o pravdi i reparaciji. Mi smo pričali u izbornim kampanjama o tome. Pokrenuli smo mnoge inicijative ka zadovoljenju pravde.



Quo vadis Evropo? – o izbegličkoj tragediji i odgovorima društvenih pokreta

U ovoj panel diskusija učestvovali/e su:

- *Zoran Solomun*, režiser i društveni aktivista Berlin/Nemačka
- *Mikloš Biro*, profesor kliničke psihologije/ Univerzitet u Novom Sadu
- *Ivana Radović*, Astra, Beograd
- *Jelena Hrnjak*, Atina, Beograd
- *Yolanda Ruillier*/Jolanda Rulije, Žene u crnom, Santander
- *Jone Gerini*, Žene u crnom, Ravena
- No borders aktivistkinje i aktivisti

Moderator: Mirko Medenica

Na početku panela Mirko je prikazao fotografije sa nekih akcija solidarnosti sa izbeglicama Žena u crnom: na Horgošu, graničnom prelazu između Mađarske i Srbije, u trenutku zatvaranja granice, itd.



Mikloš Biro, profesor kliničke psihologije, Univerzitet u Novom Sadu, Humanitarni centar za toleranciju i integraciju

„Izbeglice beže iz aktuelnih ratnih stanja, dolaze iz Iraka, Avganistana, Sirije, ali i čitavog niza zemalja u kojima su takođe ratni sukobi. Važno je uključivanje izbeglica kao volontera u pomoći drugima. Volonteri su bitni jer unose entuzijazam...“

Mi smo već dve godine partner UNHCR-a, tokom Balkanske rute, kao i prestankom te rute.

U Srbiji sada imamo oko 6.000 izbeglica u raznim prihvatnim centrima.



Cela ova priča je namenjena podizanju svesnosti i empatije prema izbeglicama i protiv predrasuda. Sam termin 'emigrant' je opterećen značenjem - ksenofobičnim idejama da su oni došli da 'kradu' naša radna mesta i novac. Oni su izbeglice i njihov status su definisale Ujedinjene nacije. Naša psihološka pomoć se svodi na nešto što je svetska zdravstvena organizacija rekla: gledaj, slušaj, povezuj. Gledaj u kakvom su stanju, ne teraj ljude da pričaju jer nije dobro čačkati po traumama, jer to proizvodi retraumatizaciju. Ako oni sami neće da pričaju, ne terajte ih. Pomozite im da se osećaju sigurno i smireno da dobiju osnovne informacije šta dalje. Pokušaj da se ljudi zaštite od narednih frustracija. Sve ovo može da radi svaki dobronamerni volonter.

Izbeglice beže iz aktuelnih ratnih stanja, dolaze iz Iraka, Avganistana, Sirije, ali i čitavog niza zemalja u kojima su takođe ratni sukobi. Somalija koja je razbijena na četiri države, južni Sudan, Jemen, koji još uvek ne izbacuje izbeglice.

U sirijskom gradu Alepu je od milion i 800.000 ljudi ostalo oko 250.000. Humanitarni konvoj je bombardovan, bombardovane su bolnice. Imamo tragediju koja se stalno obnavlja. Fašističke ideologije tvrde da

će oni islamizovati Evropu, a ne kažu zašto ti ljudi dolaze i šta se tamo dešava. U Siriji ima 8 miliona interno raseljenih lica, a izvan granica 4-5 miliona u lokalnim zemljama i Evropi. Turska ima 2,5 miliona iz Sirije, u Libanu ima 1,2 miliona. Te države nisu u stanju da ih izdržavaju i postoji stalna pretnja od izbijanja sukoba. U Avganistanu rat traje od 90-ih: prvo invazija Rusa, potom talibana. Dva miliona ljudi iz Avganistana sklonilo se u Iranu i oko 1,5 miliona je u Pakistanu. Po pričama izbeglica u Avganistanu je kontinuirano opasno stanje. Talibani noću pobiju one koji saraduju sa vlastima, danju dođe vojska i one koji su preživeli pitaju kako su preživeli, da li saraduju sa talibanima, stalno ih primoravaju da se svrstaju, a kad to učine, ni to nije sigurno. Takva situacija je proizvodi nove talase izbeglica... Kad se Eritreja otopila od Etiopije, prestalo je ratno stanje, ali je na vlasti strašna vojna diktatura, koja nameće obaveznu vojnu obuku i za žene i za muškarce i to traje već deset godina.

U Africi su žene izložene brutanim zločinima (obrezivanje žena, prisilni brakovi...), što je po konvencijama UN-a ugrožavanje ljudskih prava i ljudi imaju pravo da traže azil. Međutim, Balkanskom rutom mogli su samo da prođu ljude iz tri zemlje: Avganistana, Iraka i Sirije. Ubrzo su ukinuli Avganistan.

Imamo dramatične situacije: naprimer, jedan dečko iz Šri Lanke je pobegao od tamošnjeg građanskog rata u Siriju i tamo je bio sve dok nije izbio rat. Pobegao je iz Sirije i više se ne tretira kao izbeglica nego ekonomski migrant i vraćen je natrag. Drugo što se zanemaruje jeste silna muka koju ljudi prolaze. Prelaze pešice. U njih se puca na granici između Irana i Turske. Stalno se suočavaju sa užasnim tegobama, a jedna od najvećih je higijena. Problem je transfer ljudi preko Mediterana. U poslednjih 2,5 godine utopilo se oko deset hiljada ljudi. Ove godine skoro 4.000... Sve to podstiče ogroman biznis krijumčarenja ljudi. Postoje intervencije evropskih snaga koje pokušavaju to da spreče. Sprečio se transfer velikih brodova, pa se prešlo na male čamce sa kojima se dešavaju nesreće. Krijumčari neće ni da idu sa njima, onda izbeglice idu same, a ne znaju gde idu, bacaju ih u more, mnogi se udave se jer ne umeju da plivaju. Sam transfer je kontinuirani uzrok traume. Onda se podižu ograde, prekida se Balkanska ruta, kao da kriza ne postoji, a ljudi i dalje beže od ratnih sukoba. Evropa kaže da je 'zasićena'. Mađarska više nikoga ne propušta. U Srbiji je to izazvalo paniku, jer mi smo bili 'ljubitelji' izbeglica, nismo bili prepoznati kao problematični, za razliku od Bugarske.

Naša policija se nije pokazala kao predatorska i pljačkaška, ali možda nam je bilo olakšano to što izbeglice nisu htele da ostanu kod nas. Sada kada je začepljena izlazna traka, zaustavljena je i ulazna i mi sada imamo 6 000 koji nam 'pripadaju'. Kako da to izvedemo a ne izazovemo gnev javnosti? To je finansijski pokriveno sredstvima Evropske unije i tu naša država ima samo dobit jer međunarodne nevladine organizacije kupuju našu robu. Mi nismo mogli da uđemo dugo vremena u kamp u Subotici. Stalna je bitka sa Komesarijatom da uđu u kampove.

Koji su problemi sa ženama izbeglicama? Nije peporučljivo da se sa tim ženama rukuje, da ih se gleda u oči, ženu bez odeće sme da vide samo rođaci, sve to je izazivalo problem u medicinskim intervencijama. Žene su vodile bitku za sebe i svoju roditeljsku ulogu. Tradicionalne rodne uloge su u istočnim kulturama su duže od islama. To je patrijarhalna organizacija gde je muž glava porodice, žena se bavi kućom. Kada otac pogine, žena onda preuzimaju tu ulogu i onda se one jako teško snalaze.

Karakteristike osoba u krizi: umor, bespomoćnost, stid, poniženost zbog situacije, osećanje konfuzije, neizvesnosti, straha, nefunkcionisanje u društvenim odnosima. Postoje razlike između onih koji su prošli i



onih koji su zaustavljeni. Kada reše svoje probleme, tada se pojačava trauma. Kod nas su se mogle registrovati slične stvari. Bili su optimisti čak i kada su bili zaustavljeni. Možemo da ih tešimo, smirujemo, da pokušamo da pružimo zaštitu, zadovoljavanje osnovnih fizičkih potreba, neinsistiranje na traumatskim događajima, strukturiranje svakodnevne rutine, strukturiranje vremena što ne funkcioniše u našim prihvatnim centrima, važno je da se oni ne bave svojom prošalošću. Važno je uključivanje izbeglica kao volontera u pomoći drugima. Volonteri su bitni jer unose entuzijazam. Profesionalci su 'sagoreli', dok neprofesionalci imaju autentičnost. Pokazati saosećanje, izbegavati prazne fraze, poštovati ljudska prava i ljudsko dostojanstvo.

Zoran Solomun, reditelj, scenarista, producent, Berlin, Nemačka

„Zašto je evropska politika tako nemoćna i neproaktivna i bez ikakvih efekata? Da li je u pitanju loša briselska birokratija koja je manja od belgijske birokratije? To je ključno pitanje u ovom trenutku i u odnosu na izbegličku krizu i u odnosu na krizu EU. Moramo da vidimo gde je odgovornost za ono što se dešava?“

Kada se posmatra taj fenomen koji se sada već ustalio kao izbeglička kriza, prva stvar koju uočavamo jeste da je ona paralelna sa krizom EU i njenih institucija. Meni se postavilo pitanje: da li je to koincidencija? Meni se čini da se ne radi o paralelnim procesima nego da je izbeglička kriza zapravo kriza EU. Ne treba ići daleko od ovog mesta, do Sirije, do Iraka, ni do Avganistana.

Ovo što se zove izbeglička kriza počela je u februaru 2015. godine odlaskom desetine hiljade kosovskih Albanaca, pre svega u Nemačku i Švedsku. Oko 60.000 ljudi je otišlo sa Kosova i to je velika tragedija. O tome se govori kao o egzodusu. Kako je došlo i zašto je došlo do toga? Kosovo je proglasilo nezavisnost 2008. godine i do tada je bilo pod UN, a danas je Kosovo protektorat EU. EU je poslala gomilu pomoći, tamo ima svoju najskuplju misiju EULEKS na Kosovu, koja košta sto miliona eura godišnje, a zapošljava 2.000 raznih eksperata iz oblasti prava, carine, policije, plus hiljadu domaćih ljudi. Ta i druga misija je imala zadatak da na Kosovu uspostavi pravnu državu, ali i ekonomsku stabilnost.

Od 2008. do 2015. godine rade razne misije, ali 60.000 ljudi želi da napusti tu zemlju! EU sa svojim novcem i institucijama nije uspela da stabilizuje ni tu malu zemlju kao što je Kosovo. Ako pogledamo evropsku politiku u regionu, na Kosovu vlada korumpirana elita, iza čega stoje Amerikanci koji podržavaju tu elitu, a sa druge strane je nemoćna EU. Rat u Siriji vode Rusija i SAD preko svojih. EU je na tom terenu statista, iako je to njeno 'dvorište'. U tim globalnim političkim kretanjima EU stoji jako loše. Kada na Kosovu razgovarate sa ljudima i pitate ih zašto je to tako, stalno ponavljaju da je tako zato što je EU u spoljnoj politici nejedinstvena u odnosu na ključna egzistencijalna pitanja našeg okruženja.

Zašto je evropska politika tako nemoćna i neproaktivna i bez ikakvih efekata? Da li je u pitanju loša briselska birokratija koja je manja od belgijske birokratije? To je ključno pitanje u ovom trenutku i u odnosu na izbegličku krizu i u odnosu na krizu EU. Moramo da vidimo gde je odgovornost za ono što se dešava. Ono što smo mi proživeli na ovim terenima i što znamo, i dalje parališe evropsku politiku.



Nemačka je zemlja koja ima ogromno iskustvo sa izbeglicama. Posle Drugog svetskog rata, kada je zemlja podeljena na Zapadnu i Istočnu, u Zapadnoj (Nemačkoj) je ostalo 40 miliona stanovnika od ukupno 60 miliona. U Istočnoj je ostalo 20 miliona. U tu novu Zapadnu Nemačku je iz raznih zemalja došlo 20 miliona izbeglica. Nemci iz Poljske, iz Banata, iz drugih krajeva, istočne Pruske došli su u tu zemlju. To je bila trećina stanovništva. Ti ljudi koji su došli, za ljude koji su živeli u Nemačkoj, nisu bili Nemci. Oni su bili stranci zbog svog istočnog akcenta. Bilo je puno konflikata i problema. Taj problem je rešen šezdesetih godina jer je zemlja bila jako prosperitetna, zahvaljujući ogromnoj američkoj pomoći. Nemačko društvo je uspelo da integriše 20 miliona ljudi. Kasnije je dolazilo još izbeglica, a najveći talas je bio tokom rata u Jugoslaviji. Najviše je ljudi došlo iz Bosne, oko 300.000. U Berlinu je bilo 45.000 ljudi iz Bosne. To je rešeno bez problema što se tiče nemačkog društva. 2015. godine oko milion ljudi došlo je u Nemačku. Od 440.000 ljudi koju su 2015. godine podneli zahtev za azil bilo je 35% Sirijaca, 12% Albanaca, 7% Kosovara. Ogroman deo izbeglica dolazi sa zapadnog Balkana. U čemu je problem sa tih milion ljudi kada znamo koliko je Nemačka jaka? Ekonomski gledano, Nemačka sa 50% finansira program UN-a za hranu za izbeglice. Dakle, ima para kada treba dati za izbeglice van Nemačke. Zašto tolika halabuka oko tih ljudi? Broj izbeglica iz Eritreje i Srbije je isti - oko 5%. Problemi su naravno kompleksni.



Sad bih voleo da naglasim jedan aspekt problema, a to što određene kulture imaju jako izražen rasizam. Naprimera, Japan je potpuno zatvorena zemlja, koja nikada nikog ne prima. Kada razgovarate sa ljudima, i kažete da imaju najveći problem nataliteta, da će izumreti, pa zašto su zatvoreni? Pa neka umremo, kažu oni. Čak je i egzistencijalni problem ispod tog straha i izolacionizma. Taj je problem prisutan i u Evropi. Gradonačelnik jednog malog mesta je rekao da 'svi mogu da dođu, osim ljudi sa tamnom kožom'. To je zastrašujuće i na tome treba da se radi, da se vidi zašto se ljudi plaše stranaca? U Italiji je suprotno od ovoga što govorim. U jednom mestu polovina ljudi su izbeglice. Za to je zaslužan gradonačelnik. On je rekao da mu trebaju mladi ljudi, inače neće preživeti. Fenomen rasizma je centralni. Treba posmatrati ko su u Nemačkoj ti fašisti i nacisti koji se organizuju? Imaju partiju koja dobija sve više glasova. Tu se radi o srednjoj klasi ili nezaposlenima. Najkraće rečeno, najkarakterističnije za te grupe jeste što one znaju da nemaju nikakvu perspektivu, da im neće biti bolje, ali se boje da im ne bude gore. Taj strah je ekonomske prirode.

Jelena Hrnjak, Atina, Beograd

„Naša država do sada nije podnela ni jednu krivičnu prijavu protiv nasilja koje se vrši nad izbegličkim ženama. Imaju jako puno prisilnih seksualnih odnosa, jer one nemaju novac da plate krijumčare. To je glavni problem sa kojim se suočavaju. Svedočenja žena izbeglica pokazuju da im je potrebno više pomoći i podrške. Ukratko, one moraju biti prepoznate kao osobe koje su preživele nasilje i o tome se mora otvoreno govoriti...“

U Srbiji se govori da su izbeglice 'samo u tranzitu'. Kršena su prava tih osoba, a naročito žena. Kada je jedna 13 godišnja devojčica pobjegla iz Kameruna od prisilnog braka, ona se našla kod



nas. Ona ne dolazi iz države koja ne može da bude identifikovana kao izbeglička, za mnoge ona jeste ekonomska migrantkinja. Mi smatramo da to nije tačno. Nakon zatvatanja Balkanske rute, ovo su osobe koje su ostavljene negde pozadi... U velikom broju su to žene i deca. Njihovi muževi su otišli ranije. One pokušavaju da nađu neki svoj put i izbere se za sebe.

Nije baš tako da ne možete da se rukujete sa ženama i da ne možete da se razumete sa njima. Trenutno u Srbiji ima nekih 7.000 osoba od kojih su većina žene, iako mi u medijima vidimo samo muškarce. Te žene dolaze iz kolektivističkih društava. One ne znaju svoja prava, ali teže slobodi. Naša država do sada nije podnela ni jednu krivičnu prijavu protiv nasilja koje se vrši nad izbegličkim ženama. Ne postoji ni jedan centar za azil koja nije okrenuo broj naše organizacije da se konsultuje u vezi sa nasiljem prema ženama, nasiljem koje su trpele sa svih strana, tokom puta, i tamo i ovde. One imaju potrebu da govore o tome šta se dogodilo. I treba se sa njima razgovarati o tome šta su njihova prava. Teško je otkriti nasilje koje se nad njom vrši. Neka žena nas pita da li ovde ima pravo na abortus. Ako razgovarate sa njom, otkrićete šta se njoj desilo jer traži pravo na abortus. Ima jako puno prisilnih seksualnih odnosa, jer one nemaju novac da plate krijumčare. To je glavni problem sa kojim se suočavaju te žene i te porodice. Problema ima dosta. Inicijative su dolazile od strane organizacija civilnog društva i međunarodnih organizacija. Za nas to nije bilo iznenađenje, ali je bio izazov sa kojim se trebalo suočiti. Kada pogledate azilne sisteme, ne samo naše, nego u regionu nego i u Evropi, oni su napravljeni za sredovečne muškarce koji su političke izbeglice. Tamo nema ni reči o ženama. Mi bismo trebale da počnemo da razmišljamo o promeni azilnog sistema. Položaj tih žena je u velikoj meri doprineo njihovoj ranjivosti, tako da one bivaju iskorišćene na način koji ne može da se meri sa onim šta doživljavaju muškarci. I dalje ostaje veliki prostor da se na tome radi, jer svedočenja žena izbeglica pokazuju da im je potrebno više pomoći i podrške. Ukratko, one moraju biti prepoznate kao osobe koje su preživele nasilje i o tome se mora otvoreno govoriti.



Jone Gerini, Žene u crnom, Ravena, Italija

„Ko u Italiji najviše prihvata izbeglice? Oni koji žive na jugu, a oni su najsiromašniji. Jedan narod prihvata drugi narod. Najbolji primer za to je ostrva Lampeduza. Mi politički delujemo, stalo nam je da stalno naglašavamo da postoji veza između rata i izbeglica. Mi smo kao Žene u crnom jako aktivne u pružanju solidarne pomoći izbeglicama“.

U Italiji se svakodnevno u medijima, i to godinama, pojavljuje naslov 'vanredne okolnosti, imigranti'. Mi smatramo da se tu ne radi o vanrednoj situacije nego o strukturnom problemu. Već decenijama stižu na italijanske obale ljudi iz afričkih zemalja. To nije problem koji je iskrasao odnedavno, nego strukturni problem koji traje decenijama.

Stalni je priliv izbeglica. Ima jedna promena u načinu na koji je pružana pomoć na moru i morskim putevima. Ranije su to bili vojni brodovi koji su spašavali izbeglice, a sad to čine civilni brodovi. Jako puno hu-



manitarnih brodova direktno učestvuje u akcijama spašavanja na moru. Zašto su oni bitni? Zato što odmah ukazuju medicinsku pomoć, spašavaju hiljade i hiljade ljudskih života. Problem nastaje kada dođu u luku, tu je jedna grozna procedura. Nekada prolaze dani a nekada nedelje da ih prime vlasti, da ih uključe u procedure identifikovanja i registracije. Posle toga izbeglice raspoređuju u razne centre za prihvata, a mnogi od tih centara su neka vrsta pritvora.

Od 2013. do sada govori se o 11.000 izbeglica koji su se utopili u moru. Ogroman broj smrti proizvodi neku vrstu ravnodušnosti, naviknutost na stradanje ljudi na moru. Izbegličke rute su sada postale mnogo duže i to izaziva veće rizike i smrt. Po nekim procenama, jedan poginuli na 42 izbeglice.

Ko u Italiji najviše prihvata izbeglice? Oni koji žive na jugu, a oni su najsiromašniji. Jedan narod prihvata drugi narod. Najbolji primer za to je ostrva Lampeduza. Gradonačelnica Lamperuze je neverovatna osova, Đuzi Nikolini. Šta ona radi? Ona uspeva da demaskira licemerne suze koje liju političari kada se desi nesreća na moru i drugde. Ona priča o svemu na drugačiji način i oduzima prostor političarima za licemerne govore, uvek govori o konkretnoj situaciji na terenu. Gradonačelnica kaže: „Mediteran ne sme da bude grobnica. Dajte nam ljudske uslove dostojne za ljude, hranu i smeštaj, poštovanje prava, dostojanstvo, regulisanje statusa...“

Međutim, na nivou cele Italije odnos prema izbeglicama je daleko lošiji. Izbeglice, uglavnom iz Afrike, prvo stižu u Italiju, pa u Grčku i Španiju. Prema sporazumima iz Dablina, ne dozvoljava se da protok izbeglica, zaustavljaju ih, pre svega u Grčkoj i Italiji. Po tom sporazumu izbeglice moraju da traže azil u zemlji na čije tlo prvo stupe. Italijanski političari su tražili da se ti sporazumi preispitaju, kako taj teret ne bi snosile samo neke evropske zemlje, nego da se priliv izbeglica raspoređi. Zemlje EU nisu izašle u susret ovakvim zahtevima i sve su manje spremni da izađu u susret. Oni nude još gore zatvaranje granica. Kako su postupali italijanski političari? Oni su odlučili da pooštre politiku zatvaranja prema izbeglicama. Političari to rade putem bilateralnih sporazuma sa zemljama porekla izbeglica. To su neki akti, sporazumi o migracijama. Takvu bilateralnu politiku odobrava EU. To su memorandumima sa zemljama kao što je Egipat, Sudan, Gambija, Nigerija, Eritreja, Etiopija, Mali... zemlje gde vladaju diktatorski režimi, gde se krše sva ljudska prava. U čemu se sastoji sporazum? U tome da ti diktatorski režimi zaustave izlazak ljudi iz tih zemalja, a zauzvrat dobijaju pomoć, najviše u naoružavanju. Sporazum između Turske i EU je postao obrazac kojim se sad rukovodi Italija.

Šta znači razlika koju prave između ekonomskih migranata i izbeglica? Ekonomski migranti imaju manje mogućnosti za prihvata. Njima jedino preostaje da padnu u šake krijumačarskim mrežama i da ih deportuju u zemlje porekla. U trenucima velikog priliva izbeglica, situacija se odvija na sledeći način: uzimaju ih već na granicama i vode na Siciliju. Ili ih proteraju ili ponovo počinje procedura, koja počinje pritvorom...

Društveni pokreti u Italiji se odazivaju, reaguju, solidarno se organizuju, ali ti naponi pomoći izbeglicama nisu dobro koordinisani. Sem toga, u Italiji veliki raskorak između severa i juga, velika razlika u oblicima solidarnosti, jug najviše pomaže, on je najotvoreniji. Na severu je nešto drugo.



Dakle, u Italiji postoji ogroman broj solidarnih mreža i pokreta, ali je problem što nismo dobro koordinisani i organizovani. Nikada nam država nije pomogla, niti očekujemo da država usvoji naše zahteve. To su, pre svega, humanitarni koridori za sve ljude, a ne samo za neke. Mi politički delujemo, stalo nam je da stalno naglašavamo da postoji veza između rata i izbeglica. Mi smo kao Žene u crnom jako aktivne u pružanju solidarne pomoći izbeglicama.

Ivana Radović, Astra, Beograd, Srbija

„Ne postavlja se pitanje zašto postoji problem izbeglica, nego se na njih gleda kao na opasnost, kao na nekog ko će da dođe da nam ‘uzme pare’. Međunarodna zajednica izbegava da imenuje i rešava probleme, a to su strukturni problemi koji čine mogućom eksploataciju. Na sličan način se šminkom bavi i javnost i političari kada se priča o izbegličkoj krizi...“

O čemu pričamo kada pričamo o trgovini ljudima? Pričamo o eksploataciji ljudi, njihovog rada i postojanja, o eksploataciji iz koje ne mogu da izađu. Onda dođemo do pitanja šta se to dešava? Na koji način nam se problemi i priče serviraju i na koji način ih posmatramo? Kada je 2001. godine naša država prevodila najvažniji dokument protiv trgovine ljudima, Palermo protokol, trgovinu ljudima su preveli kao ‘nedozvoljenu trgovinu ljudima’. Kao da postoji dozvoljena? Nažalost, ona postoji.

Trgovina ljudima je jako ‘popularna’ u celom svetu i svi vole o tome da pričaju. Pokreću se kampanje, podiže se svest, pomaže se žrtvama, ali se stvari ne sagledavaju tako da smo svi eksploatisani, a da je trgovina ljudima najskostretniji oblik eksploatacije u kapitalizmu. Mi ne postavljamo pitanje šta je sa drugim oblicima eksploatacije kojima smo svi izloženi? Pitanje je gde idu pare i ko drži pare? To se pitanje nikada ne postavlja. Ne postavlja se pitanje zašto postoji problem izbeglica, nego se na njih gleda kao na opasnost, kao na nekog ko će da dođe da nam ‘uzme pare’. Međunarodna zajednica izbegava da imenuje i rešava probleme, a to su strukturni problemi koji čine mogućom eksploataciju. Na sličan način se šminkom bavi i javnost i političari kada se priča o izbegličkoj krizi. Priča se o krijumčarima, kako oni prevoze ljude, u nemogućim uslovima, izlažući ih opasnostima, a niko ne postavlja pitanje a zašto te izbeglice moraju da se obrate tim krijumčarima? Zato što niko nije nenormalan da plaća velike pare, da se vozi u nenormalnim uslovima. Naravno, ako ima neki drugi izbor, ali ga nema. Kao rešenje se postavljaju žive, da vojska pomaže policiji, a ne radi se jedna jedina stvar koja bi bila rešenje, a to je da se ljudima omogući da odlaze legalno, da mogu da biraju gde će da odu. To je teža stvar, jer se time oduzima profit... Nije problem Evrope to što krijumčari ugrožavaju život izbeglica i vrte novac u sivoj zoni, nisu prokaženi zato što dovode u opasnost ljude. Trgovina ljudima, krijumčarenje ljudima i izbeglička kriza se dodiruju. Zašto među izbeglicama u Srbiji nema identifikovanih žrtava trgovine ljudima? Kad nekog identifikujete, vi trebate da mu pružite pomoć, ali se onda kaže da oni ovde neće da ostanu, neka idu dalje, neko drugi će im pružiti pomoć...

Jolanda Rouiller, Žene u crnom, Santander, Španija

„Mi iz organizacije koje pomažemo izbeglicama vršimo pritisak na vladu da mora da ispuni svoje obaveze. U Španiji ima jako puno opština i sela koje su smremni i čekaju izbeglice. Kao Žene u crnom učestvujemo, zajedno sa drugim pokretima, u akcijama u Valensiji, Barseloni, Sevilji i drugim gradovima...“



Španija nije bila navikla da prima izbeglice, nego su ljudi odlazili iz Španije. Stotine hiljada ljudi su nakon Španskog građanskog rata su morali da beže glavom bez obzira. To je bilo za vreme frankističke diktature. Kada je Franko umro (1975.), u Španiju je došao ogroman broj političkih izbeglica iz južne Amerike, naročito sa Kube, potom su dolazili iz Magreba i cele Afrike. Svih ovih decenija je teško ustanoviti ko je izbeglica a ko ekonomski migrant i šta to znači. Kanarska ostrva se nalaze naspram Afrike i tamo su počeli prvo da dolaze, a onda na jug Španije, uglavnom u čamcima. Španiju deli samo 14 km od Afrike, ali u tom delu ima jako puno opasnih struja i zato je toliko smrti na tom parčetu zemlje.



U Zakonu o strancima i azilu svaka osoba koja stupi na špansko tlo mora da bude uzeta u obzir, ali sada policija često postupa suprotno tom zakonu. Sada je postupak takav da moraju da pred policijskim organima moraju da dokažu da su žrtve raznih progona. Ukoliko to ne dokažu, onda ih proteruju. Ako su prihvaćeni, ako prođu taj proces, bivaju smešteni u posebne centre za prihvatanje tražilaca azila. Tamo nastavljaju sa procedurom za dobijanje azila. Ti centri su uglavnom takvi da ljudi teško izlaze iz njih, jer nemaju slobodu kretanja.

Društveni pokreti obelodanjuju situaciju u tim centrima, vrše pritisak. Maloletnicima se pruža pomoć u školstvu i zdravstvu, ali kada postanu punoletni iz tih centara ih izbacuju na ulicu gde su nezaštićeni i ranjivi. Po sporazumu o kvotama prihvatanja izbeglica, donetom septembra 2015. godine, Španija se obavezala da prihvati 17.000 izbeglica prvenstveno iz Sirije, a koji se nalazi u Italiji i Turskoj. Od tog broja samo je 592 stiglo i to zato što vlada ne ispunjava obaveze koje je preuzela a ne zato što izbeglice neće.

Mi iz organizacije koje pomažemo izbeglicama vršimo pritisak na vladu da mora da ispuni svoje obaveze. U Španiji ima jako puno opština i sela koje su smremni i čekaju izbeglice. Opštine na lokalnu organizuju prihvatanje, ali država je ta koja mora da da odobrenje, i to stopira, uz stalne izgovore.

Ja sam iz prosperitetne regije sa severa zemlje, a srela sam samo jednu sirijsku porodicu koju su ljudi primili kod sebe. Država baca prašinu u oči narodu, razbacuje se sa tim ciframa i ljudi ne mogu da se snađu. Međutim, društveni pokreti vrše pritisak i obelodanjuju takve stvari. Šta mi onda možemo da radimo? Naša je obaveza da vršimo pritisak na državu i to i radimo. Kako to radimo? Uključivanjem što većeg broja građana u ono što mi radimo, podstičemo ih da direktno učestvuju u našim akcijama. Jako se veliki broj ljudi pokreće oko izbegličkog pitanja. Nije radi se samo o pružanju direktne pomoći na terenu, nego organizujemo debate, konferencije itd. Jako nam je stalo da izbeglice svedoče građanstvu o svom iskustvu. Naravno, u školama svih nivoa važno je govoriti o ovom problemu i dovoditi izbeglice koji će da svedoče. Umetnici takođe učestvuju u ovim akcijama, na ulicama organizuju manifestacije. Organizuju se protesti ispred državnih institucija na svim nivoima, lokalnom, regionalnim, centralnom. Organizovana je 'Trka za Siriju', kojoj su građani masovno učestvovali, prolazeći kroz grad i govoreći ljudima šta se dešava u Siriji. U ovim akcijama učestvuju obični ljudi. To je dobar način da se ljudima objasne akcije koje mi pokrećemo. Ljudi kupuju majice i tako se pravi solidarni fond za Siriju. Kao Žene u crnom učestvujemo, zajedno sa drugim pokretima, u akcijama u Valensiji, Barseloni, Sevilji i drugim gradovima.



Pitanja/komentari

Jasmina Tešanović, Torino/Beograd: Ja sam bila na jednoj velikoj konferenciji za internet u Teksasu. Bila sam na panelu za izbeglice. Tamo su bile najveće države iz celog sveta koje su se bavile tehnološkim unapređenjima u vezi sa smeštanjem izbeglica. To je ogroman budžet i veliko pranje novca. Rat je industrija i izbeglička kriza je industrija. To je velika industrija sa velikom tehnologijom.

Pitanje za Jone: Da objasni kako izbeglička ruta postaje sve duža?

Pitanje za Jolandu: Da li su lokalne samouprave izdvojile svoja sredstva ili su to sredstva drugih? (*Marija Perković, Novi Sad*)

Jone: Ne samo što su te rute duže, nego su i opasnije, zato što ogroman priliv ljudi iz zaraćenog područja nosi veći rizik na morskom putu. Duže rute su iz Nigerije, Eritreje, Sudana, Etiopije, Gambije, ali i iz Iraka, Avganistana. Sad ljudi iz Egipta dolaze u sve većem broju kao izbeglice. To što sad umesto vojnih brodova, na moru intervenišu civilni brodovi, smanjuje broj žrtava.

Jolanda: U Španiji autonomne pokrajine raspolazu svojim novcem. Neki su gradovi iz svojih budžeta izdvojili sredstva za izbeglice. Centralna vlada ne daje sredstva za to. 'Opštine za mir' organizuju svu infrastrukturu, novac za brodove i za ljude koji idu da pruže pomoć, kao i za prihvatanje ljudi. Međutim, ta dozvola da se putuje, da se ljudi prihvate zavisi od centralne vlasti, a ona je stopirala puno ovih inicijativa. Iako ima jako puno ljudi koji nude sebe da se brinu za izbeglice, ali centralna država to ne dozvoljava.

Ursula Renner, Berlin: Izbeglice koje nam dolaze, posebno iz muslimanskih zemalja, idu na ruku i novim i starim desničarima koji se decenijama trude kako bi kontrolisali unutrašnju bezbednost. Među počinocima masakra u Parizu i Belgiji bilo je par izbeglica. Onda se podigla prašina u medijima kod nas. U Kelnu prošle godine, tamo gde su se ljudi okupljali, rečeno je da je veliki broj mladih muškaraca iz severne Afrike pokrao i seksualno zlostavljao žene. Izbeglice se sada pokazuju kao oni koji ugrožavaju. Međutim, među građanstvom postoji veliki val solidarnosti, stvoreni su spontani komiteti za pružanje pomoći.

U početku se grad Berlin pokazao nespremnim, izbeglice su mogle da se registruju samo na jednom mestu, ljudi koji nisu stigli da dobiju pomoć, spavali su vani, a bilo je hladno. Sada je malo bolje. U drugim gradovima je bolje bilo organizovano.

Zoran Solomun, Berlin: Taj proces islamizacije koji postoji u Evropi je evropski problem i nema veze sa izbeglicama. Ja sam pratio situaciju u berlinskim džamijama kojih ima nekoliko stotina. Islamizacija ne dolazi iz muslimanskih zemalja...

Biljana Branković, Beograd: Da li iz vašeg iskustva u radu sa izbeglicama imate situacije da su se žene pozivale na Istanbulsku konvenciju na šta imaju pravo? U Grčkoj to ne mogu, jer Grčka to nije ratifikovala. One mogu da iznesu rodno zasnovani zahtev za azil, da kažu da je to oblik proganjanja i mogu da se pozovu na to da ne mogu da budu vraćene u zemlje gde će biti izložene proganjanju. To je vrsta međunarodne zaštite. Da li saopštavaju ženama da imaju to pravo?

Sisi Vovu, Atina: Prošle godine u Grčkoj je došlo 850.000 izbeglica na ostrva. Generalni stav naroda je bio dosta pozitivan i nije bilo problema. Ne samo da nije bilo problema, nego je bilo ogromnih primera solidarnosti od običnog naroda koji živi na tim ostrvima. U početku, kada su u brodovima dolazili iz Turske, ljudi



su morali da hodaju sami, da nađu mesto gde bi se prijavili. Građani počeli da im pomažu, onda su u septembru granice zatvorene. Na granici Idomeni, između Grčke i Makedonije, je bilo 14.000 ljudi koji su bili na ničijoj zemlji i nisu imali ništa. Posle toga Grčka je dobila pare da sredi pitanje izbeglica. Skoro milion izbeglica je u državi, ali država to ne rešava na dobar način. Aktivistkinje u Grčkoj se bore za otvorene granice.

ULIČNE AKCIJE

Nećemo tvrđavu Evropu - hoćemo otvorene granice - izbeglice su dobrodošle!

Akcija je organizovana u znak solidarnosti sa ratnim izbeglicama sa Bliskog istoka, a u okviru obeležavanja 25 godišnjice ŽUC-a. Na akciji, koja se odvijala u centralnoj gradskoj ulici (Knez Mihajlova) bili su istaknuti sledeći transparenti (na arapskom, srpskom, engleskom, nemačkom, holandskom, danskom, mađarskom, španskom, italijanskom, grčkom, kurdskom, ruskom, slovenačkom, ukrajinskom, dari jeziku...):

Solidarnost sa izbeglicama, Mir, Zona slobodna od mržnje, Otvorite granice, Evropa 1938. – Evropa 2016., Hoćemo otvorene granice, nećemo tvrđavu Evropu, Stop ratu, a ne izbeglicama, Izbeglice su dobrodošle, itd.

Izvedena je takođe i scenska akcija, a u ovom događaju učestvovalo je oko **150** aktivistkinja i aktivista iz desetak evropskih zemalja, kao i svih zemalja bivše Jugoslavije.

“Sećanje na otpor”

Akcija povodom 25 godišnjice antiratne akcije („Paljenje sveća“) ispred Predsedništva Republike Srbije. Od 8.10.1991. do 8.2.1992. godine protesti su bili organizovani svakodnevno na istom mestu protiv rata i agresorskih akcija države Srbije a pod sloganima „Solidarnost sa svim pobunjenicima protiv rata“ i „Za sve poginule u ratu“. Pored navedenih na 25 godišnjicu protesta, istaknut je i transparent “Sećanje na otpor ratnoj politici Srbije 1991. – 2016.“

U akciji su učestvovala/e preko sto (**100**) aktivistkinja i aktivista iz evropskih zemalja (Grčka, Danska, Italija, Nemačka, Holandija, Ruska federacija, Španija, Ukrajina...), kao i iz zemalja bivše Jugoslavije (Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora, Kosovo, Makedonija, Slovenija, Srbija) koji su učestvovali u aktivnostima povodom 25 godišnjice Žena u crnom Beograd.



9. oktobar

Akcije solidarnosti sa ratnim izbeglicama sa Bliskog i Srednjeg istoka – dve posete beogradskim parkovima, a učestvovalo je oko tridesetak aktivistkinja Mreže ŽUC-a iz Italije, Španije, Ukrajine, Holandije, Nemačke, Rusije, Hrvatske, Makedonije, Crne Gore, Srbije...Aktivistkinje su razgovarale sa izbeglicama, učestvovala u raspodeli humanitarne pomoći ugroženima, koji bežeći od rata traže spas u Evropi.

Radni sastanak između predstavnika inicijative Ne da (vi) mo Beograd i poslanice Podemos-a Mari Karmen Bueno - u prostorijama ŽUC-a, u razgovoru su učestvovala i aktivistkinje Mreže Žena u crnom iz Španije, Italije, Rusije, Nemačke.



Solidarnost je naša snaga- *Beleška iz poseta izbeglicama u beogradskim parkovima*

9. oktobar 2016.

9. oktobra 2015. godine, na 24 godišnjicu ŽUC-a, bile smo u parkovima sa izbeglicama, zajedno sa našim prijateljicama Ženama u crnom iz Ženeve.

9. oktobra 2016., bile smo takođe u beogradskim parkovima, u solidarnu posetu ratnim izbeglicama sa Bliskog istoka. Istog dana pre 25 godina (9. oktobar 1991.) prvi put smo izašle na ulice Beograda, protiv ratne politike srpskog režima, a ovog 9. oktobra protiv globalnog militarizma – rata, razaranja, nasilja u Siriji i drugde...

Prethodne večeri (8. oktobra) održana su dva antiratna protesta: „*Nećemo tvrđavu Evropu-hoćemo otvorene granice - izbeglice su dobrodošle!*“ u glavnoj gradskoj ulici (Knez Mihailovoj), a potom „*Sećanje na otpor*“ - povodom 25 godišnjice antiratne akcije paljenja sveća za 'Sve poginule u ratu' i 'Solidarnosti sa svim pobunjenicima protiv rata', ispred Predsedništva Republike Srbije.

Nas oko dvadesetak aktivistkinja i aktivista iz više zemalja - Belgije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Italije, Makedonije, Kosova, Slovenije, Srbije, Rusije, Ukrajine, Španije... bile

u dva navrata u parkovima, prepodne i popodne 9. oktobra. Razgovor o utiscima sa posete, vodile smo 10. oktobra u prostorijama ŽUC-a. Nažalost, aktivistkinje iz Makedonije, Kosova, Slovenije, kao i mnoge aktivistkinje iz Srbije morale su da oputuju i nisu prisustvovala ovom razgovoru, tako da donosimo ono što su kazale aktivistkinje koje su ostale u Beogradu.

- **Velika prisutnost jako mladih muškaraca i podjednako velika odsutnost žena**

Mene je šokirao veliki broj dece, posebno dečaka. Žena skoro da nisam ni videla, a one koje sam videla su bile srednjih godina. (*Konča/Concha, ŽUC, Madrid*)



Meni je jako šokiralo kako je taj park usred grada i količina muškaraca koje sam tamo srela. (Yolanda Roullier, ŽUC, Santander, Španija)

Zapitala sma se gde su žene izbeglice? (Danina/Giannina, ŽUC, Verona, Italija)

Mene je strašno šokirao nedostatak žena. Šta je sa njima? (Jone/Ionne, ŽUC, Ravena, Italija)

Možda je razlog zašto nema žena taj što su muškarci pobjegli jer bi njih svakako ubili, a žene su ostale, jer će njih da siluju, a neće ih nužno ubiti. (Miloš, ŽUC, Beograd, Srbija)

Velika je razlika u izbeglicama ove u odnosu na prošlu godinu. Prošle godine je bilo jako puno žena, celih porodica. (Staća, ŽUC Beograd)

- **Uslovi u kojima se nalaze izbeglice**

Moj najdublji utisak je to što je sve bilo na otvorenom, gde ničega nema. Jasno se vidi da oni koji imaju novca među njima, mogu da kupe sebi nešto. Dopao mi se prihvatni centar *Miksalište*, koji je jako skromno, baš zato mi se i dopao. (Konća)



Bedna odeća i uopšte uslovi u kojima se izbeglice nalaze. Nema ničega, samo vode. Možda se sada mogu izdržati, ali je uskoro za neki dan zima, a oni su bos... (Jolanda)

Ta preplavljenost ljudima, samo su u Beogradu izbeglice na ulicama. U Hrvatskoj se ne mogu vidjeti ljudi na ulicama. (Nela, Zagreb, Hrvatska)

U Subotici ih takođe ima puno na ulicama, dok u Preševu (na granici između Srbije i Makedonije) ih nema. (Staća)

Ovde sam videla ljude na ulicama koji su zaglavljeni. Najgore je to što stiže zima. Na mestu gde se nalaze izbeglice, sve se tamo ruši i raščičava i to se svuda dešava. (Jone)

Bilo mi je jako teško što nisam mogla da ih sve zagrlim i prihvatim. Voljela bih da ih sve povedem kod mene, da ih nahranim i okupam. (Kadefa, Srebrenica)

- **Zamke humanitarne pomoći**

Kada smo došle sa voćem svi su se sjatili i grabili. (Jolanda)

Mora da se nađe neki drugi način raspodele pomoći, deliti jednoj po jednoj osobi. (Konća)

Da li ćemo se mi pretvoriti u humanitarne radnice u nemoćnosti da postavimo politička pitanja? (Staća)



Nešto treba raditi na drugoj razini, na političkoj razini. Ako se zaustavimo na ovoj, gotove smo. Mi smo radile humanitarno u prošlom ratu (na prostoru bivše Jugoslavije) i to nas je progutalo. Moramo naći neke druge načine rada. Onda smo pravile greške, mi smo to suviše humanitarno radile. Primale smo od stranih grupa koje su nas zasipale tom humanitarnom pomoći. To je u onim uvjetima bilo moguće. Sada mi se čini da je potreban drugačiji tip rada. Ima puno tih humanitarnih organizacija koje su komercijalne. (Nela)

Meni se sviđa rad ŽUC-a Beograd - to je politički rad. Vi imate kontakt sa ljudima. Mi moramo da vidimo šta možemo da uradimo na političkom nivou i da vidimo kako da podržimo organizacije koje ovde pomažu izbeglicama. Moramo da sagledamo način na koji Evropa daje novac Turskoj. Moramo da radimo zajedno. *(Mieke, Lueven, Belgija)*

Ja sam pričala sa dva mlada dečaka iz Avganistana i Pakistana. Rekla sam im da sam odgovorna za njih jer moja zemlja proizvodi ratove. Dala sam im neku vrstu pomoći. Imala sam utisak da način raspodele nije dobar. Izbeglice nisu imale adekvatnu odeću, rekli su mi da nemaju odeću, momentalno sam počela da mislim šta mogu da uradim. Meni je bilo korisno da vidim svojim očima izbeglice. Ja sam ih videla prvi put, do sada sam o njima čula na radiju. Bilo mi je jako važno da pričam sa njima, jer sada mogu da kažem svojim prijateljima da sam pričala sa njima. Mi moramo da vidimo kako možemo da se organizujemo. *(Elena, Sankt Petersburg, Rusija)*



Mi smo delile puno odeće, posebno prošle godine. Naše drugarice iz organizacija *Atine* i *Astre* rade fantastičan posao, često radimo sa njima zajedno, organizujemo zajedno akcije. Jako poštujemo to što one rade. Radimo direktne akcije na terenu, podržavamo se. Ako neko dobije dozvolu za ulazak u kamp, onda oni nama daju pošto Komesarijat za izbeglice Srbije ŽUC-u odbija da da dozvole za ulazak u prihvatne centre. Od međunarodnih humanitarnih organizacija odlično iskustvo smo imale sa humanitarnom organizacijom *Remar* iz Španije. I organizacijom *I Am Human*, koju je pokrenuo jedan Sirijac. Radimo i sa aktivistima *No borders* iz Nemačke i drugih zemalja.

Inače, ima dosta humanitarnih organizacija koji je partneri srpske vlade i UN-a – oni imaju pristup svuda, tu se radi o nadmetanju za projekte i za novac.

Meni je najveći problem dece i uopšte maloletnika. Stalno su pitali za otvorene granice... *(Staša)*

Ono što me brine je koliko ovi ljudi moraju da ostanu u ovakvim uslovima. Ovo je i naš problem i problem cele Evrope. Vi ovde možete da dođete u kontakt sa njima, a mi ne možemo ni to. Jedan dečko me je zamolio da mu dam telefon da razgovara sa bratom u Siriji. I pitao me da li znam kako da ode u Nemačku. Bilo mi je teško da mu kažem da nema načina, da se granice neće otvoriti. Mnogo je lakše organizovati sa malim grupama. Nemoć je organizovati velike grupe. One te preplave. *(Danina)*



Prošle godine smo mi kao *CARE* dale za jedan šator 47.000 eura Hrvatskoj. To je verovatno uzela vojska. *(Jadranka, Sarajevo, BiH)*

Ova me je situacija vratila na Srebrenicu 1995, kada bi mi neko ponudio šampon da okupam djecu ili bar jedan litar mlijeka. Na sebe nisam ni mislila bez obzira što nisam imala ni da jedem. Juče mi je bilo teško, ali mi je drago što sam bila. Teško mi je što nisam mogla ništa da im pružim. Hvala vam što ste mi to priuštile. *(Kadefa, Srebrenica, BiH)*

- **Kako je to u drugim zemljama?**

Hrvatska - Naših pet suradnica rade u organizaciji *Koren*, ali kroz neke veće organizacije. Sve govore da je jako puno potrebno, ali i da nemaju pristupa. Ne možeš kako ti hoćeš, nego moraš preko nekih drugih da radiš. Mi sa *Crvenim križom* imamo problem. Potrebno je pravne pomoći, zastupanja. Naše pravnice su se stavile na raspolaganje njima, ali treba puno više pravica. U Hrvatskoj su političari rekli da su ponosni na to što se ljudi ne nalaze na ulici. *(Nela)*

Belgija - U našim parkovima imamo ilegalnih ljudi, oni koji im pomažu samo humanitarno. Oni to preuzmu i niko drugo ne može da uđe. Kao Žene u crnom treba da radimo sa drugim organizacijama, koje rade sa izbeglicama u južnoj Evropi. Moramo da znamo šta se svuda dešava sa izbeglicama. *(Mieke)*

Rusija - Pre nekoliko godina Rusija je intervenisala u Avganistan, sada u Siriji. Ja se stidim i osećam se odgovornom. Sa druge strane propaganda u Rusiji je takva da ljudi neće da znaju istinu, ne znaju o čemu se radi. Ljudi su upotrebljeni za ratne ciljeve, jer im je svest militarizovana. Oni su naviknuti na rat. Potpuno je nemoguće organizovati proteste protiv rata u Siriji i Ukrajini. Ja govorim o takozvanoj demokratskoj javnosti, koja se isto ponašala i za vreme rata u Čečeniji. Rusija ide u ratove sa našim ljudima, ali oni nisu zainteresovani za druge ljude. *(Elena)*

Norveška - Diže ogradu prema Rusiji, jer su neki ljudi prošle godine ušli u Norvešku. *(Mirko, ŽUC, Beograd)*

Italija - Postoje takozvane nevladine organizacije koje ne dozvoljavaju da bilo ko dolazi sa strane. Ove organizacije, od 35 eura koje od evropskih institucija, dobijaju po glavi izbeglice, izbeglice dobijaju samo dva eura, a ostali deo novca ide na plate. Svaki dan se rađaju razne humanitarne organizacije, sve su projektnog tipa. Ovo je evropski problem. Problem je naravno politički. U Italiji mora se ispoštovati ta velika procedura u vezi sa azilom. Izbeglice ga prvo zatraže, prave se prioritete, hijerarhijske liste – na prvom mestu su Magreb i Eritreja. Završi se procedura, odbijena je molba za azil. Idu na žalbu, koja je takođe odbijena. Mogu još jednu žalbu koja traje petnaest dana. I onda nemaju više ni jedno pravo. Onda ih navedene nevladine organizacije izbacuju iz mesta prihvata i onda izbeglice prelaze u ilegalu, nestaju... Ove godine 6.000 maloletnika je nestalo. Kako učiniti da ovi ljudi ne budu ilegalni? Moramo da se borimo za to da dobiju humanitarne dozvole kao što se radilo sa izbeglicama iz bivše Jugoslavije.



Izbeglice se registruju po prihvatnim centrima, a onda ih raspoređuju po celoj zemlji. Isto se dešava i na ostrvu Lampedusa/Lampedusa. Kada ih uzmu sa brodova, vode ih u različite kampove. Taj je postupak ranije trajao dve godine, sada se to skratilo na šest meseci. Inače, izbeglice u Italiju stalno dolaze...*(Danina)*

Italija - Sa sredstvima koja se dobijaju na ime izbeglica, izbeglice bi mogle da imaju dobre uslove, da jedu, spavaju, da se obuku, da uče jezike. Oni bi mogli da prođu kroz neku obuku, za integraciju. Priznali su da se taj novac ne ulaže u izbeglice, koje žive u užasnim uslovima, pretrpani po malim sobama i prostorijama. Nemaju slobodu kretanja. Nije im dozvoljeno da se sami kreću. Niko im ne daje kurseve jezika.

Ima više vrsta finansiranja izbeglica: neki fondovi dolaze iz EU, a drugi iz opština. Postoje razlike između

te dve vrste finansiranja. To je mnogo bolje na nivou opština. Nema korupcije, na lokalnu su bolji uslovi. Izbeglice su raspoređene, nisu sabijene na jednom mestu.

Postoje dva velika problema:

Prvo, ima malo mogućnosti da upoznamo probleme sa kojima se susreću žene izbeglice. U Italiji najviše dolaze iz cele Afrike. Ogroman broj tih žena čeka na proceduru za dobijanje azila. Kako one mogu da se bave učenjem jezika, obukom bilo kojom kada su stalno u ovoj proceduri? Takođe imaju probleme sa lokalnim stanovništvom. U Torinu postoji udruženje koje vode lokalne žene i žene izbeglice 'Alma Mater'. Ovo je centar koji se bavi samo ženama. Njima pomažu lokalne žene i one koje su dobio boravak u Italiji, uspostavljaju kontakt sa medijatorkama u kulturnim centrima. Tamo im se daje topli obrok. Ne mogu da kažem da smo zadovoljni tim kontaktom koji se ostvaruje. Veliki broj žena ide tamo samo da uzme topli obrok. Posle nestaju. Mi nikada ne znamo gde idu.



Drugo, problem što žene izbeglice imaju predrasude prema lekarima i odbijaju lekarsku pomoć. Mnoge od njih su žrtve muškog nasilja. Ima organizacija koje se bave ženama žrtvama trgovine ljudima. Žene iz Nigerije završavaju kao belo roblje. U Torinu je prihvatanje neverovatno dobar. Oni koji rade na lokalnu dobijaju više novca. (Ana, ŽUC, Torino)

Italija - Ima puno mesta na kojima se ovi programi za izbeglice sprovode jako dobro. To se dešava na lokalnu. Mislim da oni ispunjavaju zadatak kako valja. Daju im razne obuke, kurseve, pre svega za učenje jezika. U Raveni emigranti imaju puno kontakata sa lokalnim organizacijama i saraduju. Dok su u postupku za azil, osećaju se izgubljenima, tako da je jako bitno da se tada uspostavljaju kontakti sa njima. Jako je bitno da ih aktiviramo, da ih pokrenemo, da se ne učame. Angažovani su na društveno korisnim poslovima, kao što je čišćenje parkova. Njima se daje neka vrsta džeparaca. Sada je italijanska vlada donela odluku koja obavezuje svaku opštinu u Italiji da moraju svi da prime izbeglice. Dve izbeglice na hiljadu stanovnika. Ovo je za sada zakonski projekat, ali postoji velika je mogućnost da će taj projekat biti usvojen. Italija je jedina zemlja Evrope koja je to uradila.

Nažalost, stalno se ide na sužavanje prava izbeglica, a nikada ka proširenju njihovih ljudskih prava. Ima jedna parlamentarna grupa na koju mi možemo da računamo. To je Levica Italije/Sinistra d'Italia. (Jone)

Crna Gora - Nema izbjeglica, ali se država hvali da ima objekat za prihvatanje izbjeglica. Bilo je ljudi koji su dolazili preko mora i lutali po ulicama. Kada bi odbijali da jedu hranu koja im se ponudi, onda su naši bili strašno ljuti. Eto, donose im hranu, a oni neće da jedu! Hrana je bila potpuno neprihvatljivo za njih, davali su im čak i svinjetine. Naše vlasti su neosjetljive na sopstvenu populaciju, a kamoli na izbeglice. Mi imamo iskustvo sa izbeglicama iz devedesetih godina. Država Crna Gora je deportovala izbjeglice iz BiH. Kada smo primali izbjeglice iz političkih razloga, mi smo se prema njima odnosili ružno. Za vrijeme rata na Kosovu 1999. godine, na Velikoj plaži u Ulcinju je bilo 50.000 prognanih Albanaca sa Kosova, tretman tih ljudi je bio loš. Samo je vlast bila problem, narod ne. Kada su došli Srbi nakon njih, to je onda bilo još gore. Vojska Jugoslavije je u Kaluđerskom Lazu (1999.) bombardovala izbjeglice... (Ervin, Herceg Novi, Crna Gora)

Bosna i Hercegovina – Nema priliva izbjeglica, sporadično dolaze ljudi koji imaju novac i koji dobijaju

boravak, ne idu dalje. Sirijci su prije rata studirali u Sarajevu. U BiH imamo u tranzitu Kurde. Globalno je bitno to što je sve to politički problem. Prošle godine je mnogo ljudi pomagalo izbjeglicama, išlo se na ostrvo Lezbos. Od maja mjeseca kako je rečeno da će Turska sve primiti, ni građani se više ne osvrću na problem izbjeglica. Država BiH je sada protektorat Erdogana.

Navešću primjer korupcije: EU je dao 47 miliona eura UNDP-u u BiH, a za sanaciju štete od poplava. UNDP je navodno trebalo da zatvori kancelariju. Međutim, ovog momenta UNDP ima preko 150 zaposlenih ljudi, ogroman vozni park, to je novac koji nestaje. EU ima novac ali to ne daje organizacijama koje bi radile direktno nego 'svojim partnerskim' organizacijama. Ni nas neće da podržavaju, jer imaju dogovore sa državom. Ako međunarodne organizacije hoće da rade, tj. direktno dobiju novac od svojih građana, ministarstvo i država im ne daju uslove da rade, moraju da prihvate sa kim će sarađivati. Država traži uvek određeni deo sredstava. Veliki je broj Roma deportovano iz zemalja u kojima su tražili azil. To izaziva konflikte između ljudi koji su već u izbjeglištvu i onih koji dolaze. Po meni je najveći problem porast desničarskih snaga, koji proizvode antagonizam, svaljuju sve na izbeglice, optužuju ih za sve... (Jadranka)



- **Još neki utisci...**

Kada sam otišla u park juče, imala sam utisak da ne mogu ništa da uradim. (Mieke)

Zaprepastilo me da otac koji ima bolesno, dete nije odveo kod lekara, iako on postoji u *Miksalištu*. Mi smo ga uputili. Ja ne mogu da shvatim zašto taj otac nije učinio ništa, iako postoji mogućnost lekara. Kako i zašto ne idu u taj centar? I tamo je bilo jako puno ljudi koji su bili u stanju isto kao i on. (Konća)

Oni se boje da ako odu sa tog mesta, misle da će nešto propustiti, da će u tom trenutku izgubiti neku vrstu pomoći. Drugi problem je strah. (Jadranka)

Kada sam vodila dečake ovde, oni su se jako plašili policije. Oni se plaše deportacije. Oni se posebno plaše bugarske policije. (Staša)

Trauma i nepoverenje su takođe problem. Prebacivati se iz zemlje u zemlju je užasno. (Ervina)

Jako im je stalo da pričaju. Sve otvoreno pričaju odakle dolaze. Dolaze iz Agvanistana, Pakistana i Sirije. Ono što je najveći šok jeste generacijski šok; to su jako mladi ljudi. Kažu da policija ovde nije grozna. Pričaju i upoređuju je sa bugarskom koja je strašna. Jako su ih pokrali policajci u Bugarskoj; uzeli su im telefone, novac. Odmah su pitali da im pomognemo, jer neki od njih imaju temperaturu. (Jolanda)

Imam toliko različitih emocija. Videla sam sebe bespomoćnom. To je za mene bilo novo iskustvo. (Elena)

Evropa se zanima samo za ratove koji su u Evropi. Za drugde ih nije briga. (Nela)

Najveći broj izbjeglica iz Sirije su primile zemlje u okruženju. Ove mladiće što sad dolaze svrstavaju u ekonomske migrante. Sad raste netrpeljivost među izbjegličkom populacijom. Neke deportuju kako bi navodno stvorili mjesta za neke nove izbeglice. (Jadranka)

Masovno su nam pričali Sirijci koji su došli u Tursku da su tamo opljačkani, naplaćuju im četiri puta više smeštaj nego lokalnom stanovništvu, bedno ih plaćaju, a stalno ih otpuštaju s posla. Sada dolaze najsiro-

mašniji među Avganistancima, ima ih puno iz etničkih manjina. Inače Avganistanci su nam pričali da je tamo jako puno 'američkih' škola otvoreno, tako da su skoro svi Avganistanci govore engleski. Kada su se Amerikanci povukli, talibani su srušili te škole i onda su morali da beže i spasu živu glavu... (Staša)

Što se tiče jučerašnjeg dana, od same pomisli da idemo da posetimo izbjeglice, osjetila sam mučninu. Kako ću se susresti sa njima? Vratile su mi se slike iz devedesetih. Ja sam i sama na sebi osjetila, znam kroz šta sam sve prošla i znam kako je to teško. Neko mi je predložio da ne idem, a ja sam rekla da imam želju da idem da se suočim sa tim ljudima. Kada sam tamo došlo bila mi je jako teško. Sve što sam doživjela, prošlo mi je kroz glavu. Bilo mi je teško zbog djece. (Kadefa).

I završićemo izveštaj sa onim što je kazala Kadefa, koja je preživjela genocid u Srebrenici

„Bilo mi je jako teško što nisam mogla da ih sve zagrlim i prihvatim. Voljela bih da ih sve povedem kod mene, da ih nahranim i okupam...“



(Žene u crnom, Beograd, 20. oktobar 2016.)

10. oktobar

Radni sastanak aktivistkinja Mreže Žena u crnom – iz Zagreba, Sarajeva, Herceg Novog, Petrovgrada, Luvena, Madrida, Santandera, Verone, Ravene, Torina i Beograda....

Na celodnevnom sastanku se razgovaralo o izbegličkoj krizi, militarizaciji Evrope i zajedničkim akcijama. Dogovoreno je da se u svim budućim zajedničkim akcijama povezuju tri stvari: rat, izbeglice i trgovina oružjem.

Prenosimo deo razgovora:

Ekonomska kriza sprečava da se solidarišu sa drugima, ali to nije samo ekonomsko pitanje. Veći je problem to što većina je ljudi u Italiji rasistički raspoložena. Nedovoljan je otpor militarizaciji, posebno antinuklearni, antiNato. Jako je teško delovati kada je javno mnjenje indoktrinirano, zaraženo idejom da su savezi vojni izvori bezbednosti, da su sinonim za bezbednost i u tom kontekstu teško je razvijati antimilitaristički diskurs. Međutim, ljudi najviše ljudi mogu da osete militarizaciju kroz povećanje vojnih troškova jer to direktno utiče na smanjenje socijalnih davanja. U ime bezbednosti ljudi potpuno prihvataju ograničavanje građanskih prava i sloboda, to je globalni trend posle 11 septembra 2001. (Ana Valente, Torino).

Uopšte vojni troškovi utiču na sve i u Španiji ljudi su svesni toga, ali im je jako im je stalo da se održi vojna proizvodnja, jer se time navodno postižu radna mesta i tako se zarađuju plate. Tako da najviše radnih mesta ima u vojsci i policiji, ta zanimanja su 'privlačna' iz ekonomskih razloga (Konća Martin, Madrid).

Mnoge političke partije hoće da sačuvaju Belgiju malom zemljom, i da svi budu protiv stranaca. U Briselu će u novembru (2016.) biti veliki skup mirovnih organizacija u vezi sa naoružanjem. Te organizacije će se dogovoriti o konkretnim akcijama protiv naoružanja (Mieke, Luven)

Ja ne verujem da Evropa sve više liči na Rusiju. Većina ljudi u Rusiji je za militarizaciju jer to ljudi vide kao obnavljanje nacionalne slave i ponosa, oživljavanje moći imperije. To znači da su ljudi toliko slabi i nesigurni u sebe da moraju da traže takvu silu. Uvek biraju bezbednost na štetu slobode i ljudskih prava. Nema protesta u Rusiji. Nas je toliko malo da svi znamo jedni druge koji protestujemo protiv rata. Mnogi aktivisti su izloženi progonima, ima političkih zatvorenika i među njima dosta mladih. Većina, ko god može iz Rusije beži (*Elena, Petrograd*).

„U BiH je profesionalna vojska i kod nas se mladi otimaju da se zaposle u vojsci...” (*Jadranka*)

Postignut je načelni dogovor da sve naše ulične, kao i druge akcije imaju zajednički imenitelj:

- Povezanost rata, izbeglištva i naoružanja: Zaustaviti rat, a ne izbeglice! Zaustaviti krijumčare ljudima, ne izbeglice!
- Svaka država koja prodaje oružje Siriji mora da se smatra odgovornom za rat u Siriji!
- Solidarnost sa muškarcima koji odbijaju da učestvuju u ratu!

Takođe su predloženi važni međunarodni datumi do kraja 2016.

17. oktobar – Svetski dan protiv siromaštva

19. oktobar – Evropski dan protiv trgovine ljudima

9. novembar – Dan borbe protiv fašizma i antifašizma – ulična akcija

2. decembar – Svetski dan borbe protiv ropstva – ulična akcija

10. decembar – Dan ljudskih prava

I na kraju prenosimo reči naše drugarice Mieke:

„Do 1996. godine moj život je bio vrlo miran, porodičan. Bila sam posvećena deci i porodici, ali sam shvatila da su moji horizonti daleko širi... Otišla sam u Moskvu i upoznala nove ljude. Moj muž je bio diplomata, išla sam u međunarodni ženski klub. Ja sam žena koja jako voli da radi i onda sam odlučila da pomognem nekom sirotištu. Odlučila sam da učim ruski. U slobodno vreme sam pevala i igrala. Sa prijateljicama i prijateljima u Moskvi sretali smo se samo na ulici, niti sam ja išla kod njih, niti su oni dolazili kod mene. Za pet godina sam bila samo u dve kuće.

Potom sam otišla u Sarajevo, 2001. godine. EU rekla da nađemo kuću gde želimo. Onda sam upoznala ljude u Sarajevu i videla koliko su različiti od ljudi u Moskvi. Počela sam da radim sa hendikepiranom decom, u Bratuncu. U BiH sam bila četiri godine.

Onda sam se vratila u Luven i išla u šoping, videla sam na ulici Žene u crnom. Pročitala sam nešto u vezi sa BiH. Otada sam stalno sa njima, od 2005. godine...”

**Transkript uradio: Miloš Urošević,
priređila: Staša Zajović**